

TRE UD AF FIRE KENDER SIND	8	 SINDs STRATEGI 2013	15
DNA-PROFILERING/GENTEST	10	 VALGENE 2009	11 & 17
FRA FØTEX TIL FOLKETINGET	14	 SENIORPÅRØRENDE	16
Medicinrelaterede dødsfald	5	 SINDs årsberetning	12
Erstatning for bivirkninger	23	 Anmeldelser	18

Meld dig ind i Landsforeningen SIND og hjælp os med at hjælpe andre. For kun 200 kr. om året kan du være med. Ring 35 24 07 50.

Det er foreningens formål at skabe forståelse og tolerance for sindslidende og deres pårørende. SIND arbejder for trivsel, forebyggelse og helbredelse.

Protector for Landsforeningen SIND:
Hendes Kongelige Højhed
Kronprinsesse Mary

Ansvarshavende redaktør:
Finn Graa Jakobsen

Redaktør: Knud Kristensen
Redaktion: Jesper Steen Andersen, Lars
Christensen, Lennart Karlin

Forsidefoto: Knud Kristensen

**SIND bladet udkommer i hver af de
følgende måneder:** Februar, april, juni,
august, oktober og december

Indleveringsfrist for stof til SIND bladet er
den 2. i måneden før den måned, hvori
SIND bladet udkommer.

Materiale til bladet sendes til:
Redaktionsudvalget
Jernbane Allé 45, 3. sal
2720 Vanløse

Mail: redaktionen@sind.dk
Tlf.: 35 24 07 50
Mandag – torsdag 10:00 – 14:00

Redaktionsudvalget modtager helst filer i
Word format. Billeder og illustrationer må
gerne sendes med. Digitale billeder modta-
ges helst i jpg format.

SINDs pressetalsmand:
Nethe Zajackowska
Mail: nethe.sind@gmail.com
Tlf.: 29 88 31 99

Af Finn Graa Jakobsen
Landsformand

SIND runder 50 i 2010

– men vi har endnu ikke rekvireret pensionspapirerne

Sommeren er kommet til Danmark – ja den kom vel
allerede i april måned i år.

Men skønt er det.
Alle som har mulighed for det, vil forhåbentlig nyde årsti-
den, og suge nogle B-vitaminer til sig.

På vej mod de 50

SIND er med raske skridt på vej mod 50 års fødselsdagen.
Datoen er den 21. november 2010

Vi er mange der ser frem til at fejre denne dag – med hin-
anden!

Når man tænker tilbage, og ser på den udvikling der er
sket på psykiatrimrådet i disse 50 år – ja, så er det jo ikke
»så ringe endda«.

Fra at være dem ingen vil lege med, er SIND efterhånden
blevet en organisation, som mange vil tale med, og lytter til.

Det har altid været – og vil forhåbentlig vedblivende være
– SINDs facon at arbejde saglig og argumenterende for de
fremskridt vi ønsker for sindslidende og deres pårørende.

Forfatteren Nis Petersen skriver i en af sine ”99 bemærk-
ninger”:

»Der skal undertiden et råb til at ruske mennesket op, og
når den offentlige diskussion bliver alt for øredøvende, kan
en stilfærdig røst virke som et råb.«

SIND har tit og ofte været denne stilfærdige røst, som der
bliver lyttet til, og som ved saglige argumenter og indsigt,
har kunnet påvirke politikere og embedsmænd.

Dette skal vi blive ved med at være!

Men ikke på vej mod pension

SIND er – på trods af at vi nærmer os de 50 – aldeles ikke
på vej mod pension.

SIND kan og vil ikke læne sig tilbage og sige ”det var
det”.

Tværtimod arbejder SIND på en strategi, der skal give ny
livskraft og energi til foreningen.

Vi vil arbejde endnu mere på at tydeliggøre SINDs opgaver
i det 21. århundrede.

Der skal sættes ind for at få og fastholde flere medlem-
mer.

SIND skal fremme og forøge aktivitetsniveauet.

SIND vil med disse tiltag kunne blive mere synlige i be-
folkningens øjne.

Samtidig vil SIND fortsætte den gode dialog med politi-
kere – både kommunalt, regionalt og i folketinget.

*SIND runder 50,
i 2010
– men vi er ikke på vej
på pension!*

Arbejdsprogram

SIND nikkede på landsmødet i 2008 til et arbejdsprogram
for 2008-2010.

Arbejdsprogrammets 27 punkter er nu ved at blive ud-
møntet i konkrete handleplaner.

Dette betyder, at mål og strategier nu er på plads, og det
fremadrettede arbejde med at få udbredt idéer og holdnin-
ger kan påbegyndes.

Der venter alle SINDs tillidsfolk og medlemmer et meget
aktivt år frem mod 50 års dagen i 2010.

Derfor: Nyd sommeren, sug vitaminer til jer – og vær pa-
rate til sammen med SINDs mange andre aktive – at træk-
ke i kedeldragterne i eftersommeren.

God sommer!/
Finn Graa Jakobsen

02 Leder

SIND runder 50 i 2010, men vi er ikke på vej mod pension. Dette er et af temaerne i Landsformandens leder i dette nummer.

04 Læserbreve

Inger Riis Laursen kommenterer landsformandens indlæg om psykiatriens tredeling i sidste nr. af bladet.
Michael Staugaard peger på det urimelige i, at førtidspensionister rammes på pengepungen, hvis de flytter sammen.
Arnfinn og Ellinor fra SIND København peger på nogle af de urimelige konsekvenser af privatiseringen af psykiatrien.
Betina Jensen bringer – på vegne af Sind-huset – mindeord over Sys.

05 Pressen

Politiken har omtalt problemerne om utilsigtede alvorlige bivirkninger af antipsykotisk medicin.
Patienter og pårørende i børne- og ungdomspsykiatrien er relativt godt tilfredse.
Er det "Psykiatri i verdensklasse" hvis psykiatrien siger til medarbejderne, at de skal stoppe med at være kærlige over for patienterne?

06 SIND siden sidst

Formanden reflekterer over vores indsats i de psykiatriske patientkategorier. Han kommenterer endvidere det netop overståede repræsentantskabsmøde i Danske Handicaporganisationer.
Herunder kommer formanden ind på problemet med den dårlige kommunale sagsbehandling i sociale sager, som vores medlemmer udsættes for.

07 Høringssvar

SIND har – som sædvanligt – afgivet høringssvar i forhold til en lang række vigtige forslag til ændringer af love og administrative regler. Læs om disse høringssvar her i bladet – eller på hjemmesiden www.sind.dk.

08 Tre ud af fire kender SIND

Vi har spurgt danskerne, hvad de tænker om SIND. Tre ud af fire kender os – men mindre end én ud af 1.000 er medlem.
Kun Schleroseforeningen er mere kendt end SIND, men hvorfor er der så ikke flere, der vil være medlem?

09 Pårørendeudvalget

Pårørendeudvalget har afholdt møde – og kursus for pårørenderådgivere.

09 SIND Ungdom

SIND Ungdom beretter om forårets komme – og dets indflydelse på os som mennesker.

10 DNA-profilering/gentest

SINDs brugerudvalg ønsker, at gentest bliver gjort obligatorisk. Vi har undersøgt hvad gentest kan og ikke-kan bruges til.

11 Psykiatripolitik i EU-Parlamentet

Vores folder om valget – og psykiatripolitik – er blevet godt modtaget. Claus Larsen-Jensen blev inspireret til at skrive til os om vigtigheden af valget til Europa-Parlamentet.

12 SINDs årsrapport 2008

Læs om Landsforeningens aktiviteter og økonomi i 2008.

14 Fra Føtex til Folketinget

Knud Kristensen har talt med MF Özlem Cekic i anledning af hendes bog "Fra Føtex til Folketinget"

15 SIND 2013

Kirsten Elise Hove skriver om SINDs strategiprojekt "SIND 2013"

16 Seniorpårørende

Center for Kvalitetsudvikling har – for SINDs Pårørenderådgivning og DE9 – undersøgt seniorpårørendes hverdag, og deres møde med systemet.

8 & 15

11 & 17

10

14

17 Regions- og byrådsvalg

I serien "Regions- og Byrådsvalg 2009" taler vi med Marian Geller og Irene Hjortshøj.

18 Boganmeldelser

I dette nummer anmeldes "Fåresyge" af Ina Merete Schmidt, "Mindre Pletter" af Katrine Grünfeld og "Eventuelle pårørende" af Dorte de Neergaard"

19 Poesi

Vi bringer i dette nummer to digte af Jeanie Dørge og ét af hendes 13-årige søn.

20 Kreds- og lokalformænd

Som noget nyt indeholder listen også navne og adresser på formænd for SINDs lokalafdelinger.

22 Lokal-nyt

Nyheder fra kreds- og lokalafdelingerne.

22 "Butik"

SIND udgiver en række publikationer. Vi sælger også en række merchandise. Disse udgivelser m.m. er omtalt på side 22.
I dette nummer af bladet sætter vi fokus på publikationen "Skizofreni", der er udarbejdet for SIND af Kent Eldov.

23 Ungt Sind

Ungt Sind i København fortæller om deres tilbud til unge m.m.

23 Erstatning for bivirkninger

Der er i dag ingen mulighed for at søge erstatning for psykiske bivirkninger af lægemidler. SIND foreslår, at lovgivningen ændres, så der sikres reel ligestilling.

23 Velgørende telefonssnak

CBB og www.EnGodSag.dk har indgået en aftale, så medlemmer af SIND (og andre) vil kunne støtte SIND hvis de køber mobiltelefoni hos CBB gennem EnGodSag.

Skriv til os ...

Skriv til SIND bladet. Fortæl om emner og arrangementer, eller kom med din mening i et læserbrev. SIND bladet modtager også gerne ris og ros.

Skrivevejledning

Skriv gerne en overskrift og en lille indledning om emnet. Dernæst kommer historien og en lille afslutning. Du må meget gerne sende billeder, både digitalt og papir, samt billedtekst. Husk faktuelle oplysninger som navne, dato, sted. Send tekst i word, og billeder som jpg-filer.

Vi får flere bidrag end vi kan bringe. Redaktionen forbeholder sig ret til at forkorte bidrag.

Hvordan får jeg det med?

Der er tre måder at afløvere et bidrag til SIND bladet: Pr. e-mail, med alm. post, eller ved at ringe til redaktionen.

Ring på tlf. 35 24 07 50

SIND bladets redaktion
Landsforeningen SIND
Jernbane Allé 45, 3. sal
2720 Vanløse
redaktionen@sind.dk

Det er foreningens formål at skabe forståelse og tolerance for sindslidende og deres pårørende. SIND arbejder for trivsel, forebyggelse og helbredelse.

I henhold til foreningens vedtægter er det redaktionsudvalget og SIND bladets redaktion, der fastlægger bladets journalistiske linie.

Tak

til alle, der har bidraget
til dette nummer af
SIND bladet./

- redaktionen

Læserbreve – skriv din mening til SIND bladet

SIND bladet modtager gerne læserbreve, der vedrører landsforeningen SINDs arbejde. Redaktionen forbeholder sig ret til at forkorte indlæg, hvis det skønnes nødvendigt.

Psykiatriens tredeling

– Kommentar til Finn Graa Jakobsens indlæg på Socialpsykiatrikonference 2009

Af Inger Riis Laursen, Frederiksberg

”Kunne man forestille sig, at lægen ordinerede medicin og kommunen afslår at betale for medicinen?” spørger Finn Graa Jakobsen i aprilnummeret af SIND bladet. FGJ vil gøre (over)lægen til ansvarlig for psykiatriens tre bestanddele, men det vil ikke forbedre patienternes mulighed for en helhedsorienteret indsats.

Jeg er enig med FGJ og SIND i, at der er plads til meget store forbedringer i samarbejdet mellem behandlingspsykiatrien og socialpsykiatrien. Yderligere er der brug for at få jobcentre ind i samarbejdet.

Ud fra en antagelse om, at lægen er den mest kompetente fagper-

son, mener FGJ, at lægen skal kunne ”ordinere” socialpsykiatriske tilbud – for eksempel bostøtte – som han ordinerer psykofarmaka. Dermed ligestiller FGJ ikke psykiatriens bestanddele, men gør den ene til herre over de to andre.

Lægen er den mest kompetente, når det gælder om at stille diagnoser og udskrive medicin, men har ikke for eksempel den pædagogiske viden, der er afgørende, når man beskæftiger sig med menneskers hverdagsliv.

Hvis vi vil have en optimalt fungerende psykiatri, må alle relevante ekspertiser inddrages på lige fod.

Når vi gerne vil koordinere tilbuddene i psykiatrien, må vi spørge os selv for hvis skyld? Jeg er enig i, at det er u hensigtsmæssigt, når social- og behandlingspsykiatrien ikke spiller optimalt sammen. Men allervigtigst er det, at det er den, hjælpen retter sig mod, der vælger hvilke foranstaltninger, der skal inddrages – ikke overlægen eller andre.

Skal samarbejdet i psykiatrien fungere, skal brugeren have optimale muligheder for selv at navigere og til- og fravælge tilbuddene i et gennemskueligt opbygget hjælpesystem./

(Forkortet af redaktionen)

Samliv og pension

– Regler for samliv og førtidspension skal ændres

Af Michael Staugaard

Jeg har skimmet reglerne for førtidspensionister – og fundet frem til en regel som bør ændres.

Når en førtidspensionist flytter sammen med sin samlever, så mister vedkommende årligt brutto kr. 28.272 af sin førtidspension.

Argumentationen for denne reduktion er, at vi som samboende får nogle fordele af at bo sammen – som fx fælles licens, færre varmeudgifter, fælles indkøb.

Denne argumentation holder dog ikke. Fx fordi:

Vi lever i et land, hvor mennesker med fast arbejde kan flytte sammen uden at det har konsekvenser for deres økonomi. De får de samme fordele, men de får ikke reduceret deres indtægt med 15 %

Lønmodtagere har altså fordele frem for førtidspensionister.

Det er en form for diskrimination, som jeg ikke mener, at vi kan være tjent med. Førtidspensionen skal ikke være den nye kontanthjælp. Kontanthjælp er oftest forsørgelse, der skal sikre dig en indtægt i korte tid. Førtidspension er en indtægt, der kan sidestilles med mindstelønnen, og gives fordi vedkommende ikke kan regne med at blive arbejdsduelig og få et almindeligt job.

Førtidspensionen er lønindtægt på linje med almindelig lønindtægt, og skal respekteres som sådan.

Jeg mener derfor, at reglerne skal ændres./

Privatisering

– af sundhedsvæsenet og psykiatrien

Af Arnfinn Torsteinsson og
Ellinor Palm Pedersen, København

Privatiseringsbølgen skyller ind over landet. Nu skal de psykiatriske tilbud også udliciteres.

Fortalerne for privatisering hævder, at øget konkurrence gør tilbuddene mere effektive, varierede, fremmer nye behandlingsformer og ikke mindst giver alle patienter flere valgmuligheder.

Modstanderne af privatisering er af gode grunde lodret uenige. Man forudser tingsliggørelse af patienter, der bliver objekter for profit og apparatfejltænkning i stedet for et humanistisk livssyn.

Nu skal psykiatrien øjensynligt igennem samme mølle. De private hospitaler skal også kunne drive psykiatriske afdelinger.

Det er svært at se hvordan private behandlingstilbud skal kunne samtænkes med en målrettet social rehabilitering og recovery-tænkning.

Det er også vanskeligt at forestille sig, at de private hospitaler vil tage sig af de vanskeligste tilfælde – som fx dobbeltdiagnose-patienter (psykisk syge som også har et misbrug).

Skal private hospitaler også kunne anvende tvang – skal psykiatriloven udvides til også at gælde private tilbud? Perspektiverne vil være uacceptable for et civiliseret samfund, der gerne vil bedømmes på, hvordan man behandler de svageste.

Det er en udvikling vi i Landsforeningen SIND vil advare imod./
(Forkortet af redaktionen)

Mindeord over Sys

Af Betina Jensen

Den 1. maj kom beskeden, som vi vidste ville komme.

Sys var død.

Det var rigtigt trist, men godt for hende, at få fred.

Vi i Sind-huset har mistet en rigtig god ven/kammerat. Sys kom i huset hver dag – op til flere gange om dagen. Hun havde sin fast plads – og væk kom den, som sad der, når hun kom. Hun ville kun sidde der.

Der har gennem tiden været mange oplevelser. Vi har rejst til udlandet – bl.a. Polen, Tjekkiet, Tyrkiet, Holland, Harzen og Bulgarien.

Der har været mange udflugter herhjemme, og Sys deltog i dem alle.

I august og september kunne det være svært for Sys, at få kalenderen til at hænge sammen, for der var jo også højskoleophold og sommerhusferie som hun skulle deltage i.

Sys spiste tit i Sind-huset; men var det kødsovs og pasta, spiste hun ikke med. Nej det kunne hun lave billigere derhjemme. Ja sådan var Sys en dame med egne meninger.

Når der skulle spilles kort (500), kunne dette kun spilles, hvis man måtte lægge tre ens ned. Sys spillede "500" hver dag næsten til det sidste – men højest to spil.

Sys har deltaget i mange fester, og når der blev holdt fest i Skovparken, elskede hun at male på tavlen. Inden aftenen var omme, var der det flotteste maleri. Flere gange i løbet af en sådan aften rejste hun sig og føjede noget til billedet.

Sys var meget kreativ – ikke kun med malerier.

Da jeg startede i huset, var det meget glasslibning, der blev lavet, og hun underviste os i huset.

Jeg kunne blive ved, men alting har en ende – og det fik Sysse's liv også. Vil vil alle savne hende, og vores tanker går til hendes familie, som er tilbage.

Lad os slutte med de ord, som lød, når Sys gik hjem fra Sind-huset: "Hjem til slik, kaffe, sofa og TV, det passer sammen."

Ære være Sysse's minde!

På vegne af Sind-huset
Betina Jensen/

Medicin- relaterede dødsfald

Bivirkninger ved antipsykotisk medicin

Ifølge Politiken kan psykofarmaka være årsagen til 46 dødsfald blandt sindslidende inden for de seneste 12 år. Det reelle tal er formentlig højere.

Til avisen udtaler overlæge, dr.med. Steen Pehrson fra Rigshospitalets hjerteafdeling, at antipsykotisk medicin kan have den bivirkning, at den påvirker hjerterytmen. Det kan i værste fald føre til besvimelse og hjertestop.

Formanden for Dansk Psykiatrisk Selskab Anders Fink-Jensen udtaler til avisen, at det er vigtigt at holde bivirkninger op mod, hvor forpinte patienterne ville være uden medicin.

I Lægemedelstyrelsen understreger overlæge Doris Stenver, at de 46 dødsfald skal ses i forhold til, hvor mange patienter der gennem årene har været i behandling med psykofarmaka.

Der er behov for bedre samarbejde mellem fagfolk

Gentest og obduktion

Som det fremgår af artiklen om genetisk testning på side 10 i dette nr. af SIND bladet, vil man – når teknologien er bedre udviklet – kunne bruge gentest til at vurdere den enkelte risiko for alvorlige og sjældne bivirkninger. Det gælder bl.a. påvirkningen af hjertets ledningssystem, som kan være årsagen til de uforklarlige dødsfald.

SIND opfordrer til, at dette arbejde fremmes, så vi kan undgå bivirkningerne.

Indtil vi får værktøjer, der kan forudsige risikoen for bivirkninger, bør det sikres, at der etableres et bedre samarbejde mellem psykiatrien og hjertelægerne.

SIND har også ved flere lejligheder opfordret til, at man i videre omfang end nu obducerer, så vi kan blive klogere på disse tragiske dødsfalds reelle årsager.

SIND ønsker på ingen måde at medvirke til at piske en stemning op, som kan få sindslidende til at afbryde den medicinske behandling – der for mange er afgørende for, at de kan leve et ordentligt liv.

På den anden side bør vi gøre alt, hvad der står i vores magt for at forhindre disse dødsfald. Ét dødsfald er et for meget./

Pårørende og patienter i børne- og ungdomspsykiatrien er relativt tilfredse

Tilfredshedsundersøgelse fra Danske Regioner

En undersøgelse af patienternes og de pårørendes tilfredshed med de børne- og ungdomspsykiatriske afdelinger og ambulatorier viser, at tilfredsheden her er langt over tilfredsheden med andre tilbud i psykiatrien. Især er de pårørendes tilfredshed markant bedre end andre steder.

På landsplan udtrykker såvel patienter som pårørende, at de er tilfredse med behandling, information og inddragelse.

Der er dog stadig store udsving regionerne imellem. De "dårligste" regioner har stadig noget at lære fra de bedste.

Der er især to områder, hvor der kan skabes forbedringer.

Tvang

Det er markant, at såvel patienter som pårørende, der har oplevet anvendelse af tvang, er mindre tilfredse end dem, der ikke har.

Patientens alder

Det er tilsvarende markant, at de pårørende til unge over 15 år er mindre tilfredse end forældre til patienter under 15 år.

Dette skyldes formentlig, at afdelingerne ikke er gode nok til at orientere forældrene om forandringerne, når de unge selv kan give informeret samtykke til behandlingen, fra de fylder 15 – og hvad dette betyder for forældrene./

En psykiatri i verdensklasse?

Overlæge til udbrændt personale:

»Stop med at være kærlige over for patienterne«

Afdelingerne N1 og N8 på Århus Universitetshospital, Risskov har så dårligt et arbejdsmiljø, at arbejdstilsynet har pålagt afdelingerne at komme med et bud på forbedringer.

Ifølge Dagens Medicin er en af løsningerne, at omsorgen skal skæres fra.

Ledelse og medarbejdere har fået til opgave at lave en prioriteret liste over, hvilke omsorgsopgaver der ikke længere skal løses.

Allerede nu lyder det dog – ifølge Dagens Medicin – til medarbejderne, at de skal lære at tøjle deres store bakkende hjerter.

»Ambitionen er, at de faglige ydelser skal være i fokus, og at omsorgen skal skilles fra« siger overlæge Kirsten Gøtzsche-Larsen til Dagens Medicin.

Når man hører regionernes formand Bent Hansens udtalelser om en psykiatri i verdensklasse, så kan det godt

undre, at han tilsyneladende accepterer, at hans egen region løser arbejdsmiljøproblemerne ved at skære ned på omsorgen.

Stor opstandelse

Udtalelsen har vakt stor opstandelse. Således udtaler Knud Kristensen til Århus Stiftstidende: »Kærlighed har aldrig været en del af personalets forpligtelse i forhold til psykiatriske patienter, men at være kærlig, det hører med til god omsorg og pleje.«

Efterfølgende har afdelingsledelsen trukket lidt i land, men der lægges ikke skjul på, at der skal skæres ned på omsorgen. Der er ganske enkelt ikke råd til at opretholde det nuværende niveau

En psykiatri i verdensklasse lader stadig vente på sig i Region Midtjylland./

Af Finn Graa Jakobsen, landsformand

SIND ønsker Karen Ellemann tillykke.

SIND ønsker Karen Ellemann tillykke med jobbet som social- og indenrigsminister.

Dejligt at regeringen har indset, at vi har behov for et socialministerium og et indenrigsministerium.

SIND håber, at fornyelsen på ministerposten hurtig vil fjerne vore dårlige erfaringer med et Velfærdsministerium, uden velfærd.

Den nye minister må i gang med opretning, nytænkning, investering og sammenhængende planer.

De Psykiatriske Patientklagenævn

SINDs mange aktive repræsentanter i de psykiatriske patientklagenævn, har i forbindelse med DHs repræsentantskabsmøde afgivet beretning om det forløbne år (2008).

Jeg har gennemlæst beretningerne, og har samlet op på nogle af de problematikker som synliggøres.

Fra det Psykiatriske Patientklagenævn, Psykiatrisk Center Nordsjælland lyder det bl.a.:

Nævnet har ved flere nævnsmøder påpeget over for en sygehusafdeling, at det er overordentligt vigtigt for behandling af en klage, at hændelsesforløbet er beskrevet udførligt i journalen, specielt da den pågældende behandler/personale ikke altid er til stede under nævnsmødet og kan udvide evt. tvivlsspørgsmål.

Fra et medlem af det Psykiatriske Patientklagenævn, vedr. Rigshospitalet, Bispebjerg Hospital, Amager Hospital og Hvidovre Hospital lyder det:

Det er stadig min erfaring, at klager fremført af patienten ofte (foruden klagen vedrørende tvang, som er det nævnet kan behandle) også indeholder klager over den lægefaglige behandling og/eller over personalets adfærd på den psykiatriske afdeling.

Jeg mener stadig, som de foregående år, at det er svært at se, hvem der følger op på disse adfærdsklager og klager over den lægefaglige behandling.

Medlemmet af det Psykiatriske Patientklagenævn, Region Sjælland skriver:

Det har været et stort problem, at en meget stor procentdel af sagerne bliver underkendt pga. administrative procedurefejl, som f.eks. manglende orientering af patientrådgiver om tvangsbehandling, manglende stillingstagen fra overlægen om tvangs-

indlæggelse og tvangstilbageholdelse, eller forkerte datoer, for hvornår tvang skal revurderes.

Vedr. tvangsbehandling har nævnet i langt de fleste tilfælde fundet patienten psykotisk og dermed behandlingstrængende, men må bede overlægen fremsende sagen igen, når patientrådgiveren er blevet behørigt underrettet. Dette betyder, at der går endnu 14 dage før en behandling kan iværksættes.

Jeg ser et stort problem i, at Statsforvaltningerne ikke mere vejleder de enkelte hospitaler om loven og hvilke krav, der skal opfyldes. Som det er i dag, bliver den enkelte ansvarlige overlæge henvist til at søge sine oplysninger i Sundhedsvæsenets Patientklagenævn's afgørelser.

Fra det Psykiatriske Patientklagenævn, Region Syddanmark skriver vores repræsentant bl.a.:

Uden at være sikker fornemmer jeg, at udviklingen af de sager, der kommer for nævnet, går i retning af:

- de, der klager, er mere syge end tidligere
- der er flere retsanbragte, som klager (og de belaster ofte stemningen negativt på afdelingerne)
- der er voksende problemer med at lave og gennemføre udskrivningsaftaler
- patienterne udskrives for tidligt

Fra medlemmet af det Psykiatriske Patientklagenævn, Region Midtjylland hedder det bl.a.:

Oftentimes er det en læge, der ingen eller kun lidt kendskab har til patienten, der møder op. Det er frustrerende for nævnet, men det må være værst for patienten.

Det er vores opfattelse, at afdelingerne og patienterne lider under personalemangel. Patienterne i Viborg klager over uro på afdelingerne, hvilket ikke fremmer nogen bedring i patientens tilstand.

Et medlem af det Psykiatriske Patientklagenævn, Region Nordjylland skriver bl.a.:

Det vi ofte mangler er, hvordan ser tingene ud i sammenhæng? Er der sammenhæng og fornuft i det samlede billede. Når den medicinske behandling er fastlagt, og når patienten udskrives, er boligforholdene på plads?, er der et netværk? – er der indhold i den verden, patienten sendes hjem til, som gør, at netop mangler på dette område ikke bevirker ny indlæggelse.

Det er tydeligt, at der ikke bliver problemer med at lave en dagsorden til et kommende møde mellem SINDs repræsentanter i de psykiatriske patientklagenævn.

SIND vil snarest tage kontakt til DH, og påbegynde planlægningen af et sådant møde.

Danske Handicaporganisationers repræsentantskabsmøde

SIND var på DHs repræsentantskabsmøde repræsenteret ved landsformanden og -næstformanden.

Emnerne til debat på de to dage var mange og omfangsrige, men nogle enkelte dagsordenspunkter skal her nævnes.

FN's Handicapkonvention var et af de varme emner.

Der er ikke problemer i forhold til Danmarks ratificering af selve konventionen, men regeringen har ikke ønsket at underskrive den frivillige tilfølgelsesprotokol.

Den danske regering synes, at det er for besværligt at blive kigget over skulderen af et internationalt klageorgan.

DH har over for regeringen beklaget den manglende underskrivelse og gennem ihærdig lobbyarbejde formået at få sat Danmarks stilling på dette punkt til debat i folketingsalen.

Det er DHs holdning, at når europæiske lande som f.eks. Sverige og Tyskland kan ratificere tillægsprotokollen, så burde der ikke være problemer i, at Danmark gør det samme!

De Regionale Udviklingsråd var også et kapitel i formandens beretning.

Arbejdet i De Regionale Udviklingsråd er fortsat dybt problematisk.

Det kan konstateres, at mange kommuner på det nærmeste undlader at acceptere udviklingsrådets eksistens.

DH må konstatere, at det er yderst vanskeligt at fastholde DHs repræsentanter i udviklingsrådene.

Spørgsmålet om midlertidig førtidspension blev i foråret og sommeren 2008 debateret flittigt i offentligheden.

For at undgå at dette forslag skulle blive en realitet, tog DH initiativ til at afholde et møde med Arbejdsmarkedskommissionen.

På mødet udtrykte Arbejdsmarkedskommissionens formand Jørgen Søndergaard forståelse for DHs synspunkt, om at det snarere er en tidlig forebyggende indsats, der sikrer, at

flest muligt får mulighed for at bevare en tilknytning til arbejdsmarkedet, der skal satses på.

Ligeledes har emnet været til drøftelse med Beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen.

Ministeren gav udtryk for, at han ikke ser førtidspensionen som en midlertidig foranstaltning, men derimod som en foranstaltning for mennesker, der ikke kan opretholde tilknytningen til arbejdsmarkedet.

DH har på flere fronter arbejdet på at forøge kendskabet til – og gennemførelse af – forslag til en ny rehabiliteringsindsats og -ydelse, som et redskab til at fastholde tilknytningen til arbejdsmarkedet, og som et alternativ til en for tidlig førtidspension.

Rehabiliteringsydelsen indgår også som en del af SINDs værktøjer i foreningens handleplaner.

DHs Vidensnetværk – Handicap og Beskæftigelse blev også omtalt i formandens beretning.

Vidensnetværket har vist sig som et virkeligt gavnligt projekt i forbindelse med fastholdelse af handicappede på arbejdsmarkedet.

Vidensnetværket afholder bl.a. kurser ude i de enkelte jobcentre, og disse har været en succes.

Jobcentrene efterspørger kurserne. Især emner som psykisk sygdom af enhver slags eller udviklingsforstyrrelser (som f.eks. ADHD).

DH modtager et stigende antal meldinger om dybt **problematiske erfaringer med kommunernes håndtering af handicapområdet** – herunder især den konkrete sagsbehandling for borgere.

Der blev på repræsentantskabsmødet fremlagt en Eksempelsamling fra den kommunale virkelighed.

Dette var absolut ikke positiv læsning, det er rystende så dårlig en sagsbehandling der præsenteres i nogle kommuner.

Debatten på repræsentantskabsmødet og den fremlagte eksemplering, gav grundlag for **en udtalelse fra DH**.

»Den kommunale sagsbehandling er for ringe.

Da Løkke Rasmussen var indenrigsminister overtalte han danskerne til at gennemføre en vidtgående kommunalreform. Reformen skulle styrke den kommunale sagsbehandling ved at samle ekspertisen i større kommuner, sagde han. Borgeren skulle kun have én dør ind til det offentlige, sagde han.

Nærhed, faglighed og kvalitet, lovede han.

Sådan er det ikke gået.

Der ydes alt for megen elendig rådgivning og sagsbehandling i landets kommuner. Det kan vi dokumentere. Medlemsorganisationerne i DH har samlet en række eksempler fra dagens Danmark. Eksemplerne, der er fra hele landet og omfatter alle handicapgrupper, tegner nogle klare tendenser:

Der mangler koordination på tværs af de kommunale forvaltninger. Det betyder kontakt med mange sagsbehandlere, skaber lang sagsbehandlingstid, utryghed i forløbene og underminerer en helhedsbetragtning. F.eks. når børn med handicap til kommunernes overraskelse går hen og bliver voksne – og skal fra den ene forvaltning til den anden.

Der mangler viden. Der mangler faglighed. Det betyder forkerte afgørelser. Manglende faglighed skyldes

blandt andet rekrutteringsproblemerne, som kun bliver værre, når forvaltningschefer og politikere gør handicapområdet til lavstatus.

Der mangler vilje. Vilje til at søge den nødvendige viden. Vilje til at imødekomme de behov, personer med handicap objektivt set har i forhold til at modtage bistand fra det kommunale system. Der mangler vilje til at se de nødvendige løsninger.

Sagsbehandlingstiden er for lang. Det er meget belastende at skulle vente på en afgørelse, der kan gøre det muligt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre.

Der har bredt sig en rå tone i forvaltningerne. Fra den politiske top lyder budskabet alt for mange steder, at budgettet står over loven – og den manglende respekt for god forvaltningsskik og retssikkerhed ledsages desværre af manglende respekt for borgeren.

Kommunerne er i dag eneleverandører af råd og dåd over for mennesker med handicap. Mange er heldige og får en anstændig behandling, men de eksempler, vi her har beskrevet, er absolut uacceptable.

Repræsentanter fra DHs 32 handicaporganisationer og fra alle DHs 97 lokale afdelinger, samlet til møde i Grenaa, vil hermed udtale vores dybeste beklagelse over den kommunale praksis på vores område.

Vi vil ikke hænge den enkelte kommune ud. Vi vil heller ikke appellere til ministre og Folketing – de vil blot synge den kendte sang om kommunalt selvstyre og kommunal prioritering. Der har vi været før.

Vi vil i stedet indtrængende opfordre hver enkelt borgmester og lokalpolitiker til at læse vore eksempler –

og kigge på deres egen praksis. Vi opfordrer dem til derefter at indlede en dialog med handicaporganisationerne i kommunerne.

Vi vil invitere Kommunernes Landsforening, de faglige chefers foreninger og de faglige organisationer på området til at indgå i en dialog med os, så vi sammen kan finde løsninger. Der er et skrigende behov for at gå nye veje. En sagsbehandler kan ikke vide alt. Det skal blive naturligt for kommunerne at indhente særlig ekspertise, når den er nødvendig.

DH mener, at alle borgere har ret til lige muligheder – og de rette løsninger.

Den kommunale sagsbehandling i 2009 er uværdig.

Læs mere på www.handicap.dk/

Hørings svar

SINDs høringssvar er vigtige. De udtrykker landsforeningens holdning til aktuelle politiske spørgsmål.

SINDs høringssvar offentliggøres i deres fulde længde på hjemmesiden www.sind.dk, hvor et link på forsiden viser vej.

Interesserede læsere uden internetadgang kan rekvirere høringssvarene ved telefonisk henvendelse til sekretariatet på 35 24 07 50.

Her i bladet offentliggøres vi et meget kort resume af svarene.

24. marts 2009 til DH

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen (præcisering af ansvarsforholdene i folkeskolen m.v.).

Af SINDs bemærkninger kan nævnes, at på sundhedsområdet er forholdet det, at der så vidt muligt altid skal tages hensyn til barnets/ den unges holdning.

Hvis barnet er under 15 år, er det forældremyndighedens indehaver, der træffer den endelige afgørelse.

Er barnet over 15 år, er det – som udgangspunkt – barnet/den unges synspunkt, der skal lægges til grund.

Forældrene skal dog stadig have alle informationer og have lejlighed til at ytre sig.

Hvis man ser bort fra såvel den unges som forældrenes synspunkt, skal der være tungtvejende grunde hertil.

En lignende sondring/ordning kunne indføres på folkeskolens område.

Hvis man ønsker at indføre vidtgående beføjelser til skolen/skolelederen, bør der henvises til mindst middels princip.

Herved kan sikres, at der kun træffes beslutning imod elevens/forældrenes ønske, hvis dette er nødvendigt for at forhindre mere indgribende foranstaltninger (f.eks. i sidste instans tvangsfjernelse af barnet).

30. marts 2009 til

Skatteministeriet

Lovforslag om ændring af ligningsloven (multimediebeskatning).

SIND gjorde i sit høringssvar opmærksom på de store og uheldige konsekvenser denne beskatning ville påføre det omfattende frivillige ulønnede arbejde der udføres i bl.a. SINDs kreds- og lokalforeninger.

Som bekendt, gjorde de mange høringssvar (som gav udtryk for samme holdning) indtryk. Loven blev ændret på dette område.

30. marts 2009 til DH

Forslag til Folketingsbeslutning om ratifikation af FN's konvention af 13. december 2006 om rettigheder for personer med handicap.

SIND gav i sit høringssvar udtryk for samme holdning som DH: Det er skammeligt, hvis Danmark ikke vil ratificere tillægsprotokollen.

Hvis Danmark ratificerer konventionen – men ikke tillægsprotokollen – svarer det til at sige, at vi vil overholde reglerne, men vi vil ikke kritiseres for at overtræde dem!

SIND mener, at DH bør gøre opmærksom på, at der er en særlig problemstilling i forhold til psykosocialt handicappede.

Vi har i Danmark haft en tradition for at bruge begrebet psykisk handicappede om udviklingshæmmede.

Psykisk syge kaldes psykisk syge, sindslidende eller noget lignende.

Det er ikke givet, at alle i Danmark betragter psykisk syge/sindslidende som værende omfattet af konventionen.

Den usikkerhed bør og skal ryddes af vejen.

6. april 2009 til DH

Forslag til lov om ændring af lov om social pension og lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v.

SIND bifalder forslaget, men konstaterer samtidig, at det kun er folkepensionister og førtidspensionister efter den gamle ordning, der får et økonomisk løft.

Førtidspensionister efter den nye ordning får intet ud af dette lovfor-slag.

SIND har gennemlæst aftalen mellem regeringen og Dansk Folkeparti, og kan konstatere, at der intetsteds står en forklaring på denne uretfærdighed.

7. april 2009 til DH

Forslag til lov om ændring af lov om almene boliger m.v., lov om leje af almene boliger, lov om friplejeboliger og lov om ejerlejligheder.

SIND kan konstatere, at det fremsendte forslag vil betyde en nedsæt-

telse af huslejen på 11 – 12 procent på nybyggede almene boliger.

SIND accepterer selvfølgelig dette som et gode.

SIND er desværre ikke i stand til at vurdere, om det er tilstrækkeligt til at boformer for sindslidende, der opføres efter reglerne om almene boliger, vil være til at betale for førtidspensionister.

SIND vil selvfølgelig være opmærksom på lovændringens indflydelse på ovennævnte borgergruppe.

14. april 2009 til DH

Specialfunktionen Job og Handicap's årsberetning 2008

SIND bemærker bl.a. at der fra Specialfunktionen Job og Handicap er taget hul på at være opsøgende i forhold til sygehusene og dermed også rette informationen om de kompenserende ordninger til sundhedssektoren.

Det er SINDs ønske og håb at konklusionerne i den fremsendte årsberetning vil blive kendt vidt og bredt. Ikke mindst vil det være godt om årsberetningen blev fremsendt til Arbejdsmarkedskommissionen.

14. april 2009 til DH

Udkast til ny bekendtgørelse om statens uddannelsesstøtte (SU-bekendtgørelsen).

SIND redegør i sit svar for det forhold at bestemmelsen vil ramme anbragte unge, og dette er urimeligt.

SIND mener derfor, at der bør indføres et nyt nr. 5 i §9, stk. 1 som vil undtage unge, der er anbragt uden for hjemmet.

22. april 2009 til Vidensnetværket v./ DH

Udkast til guide om kognitive vanskeligheder.

SINDs bemærkninger til det fremsendte udkast til guide, er citeret direkte fra medlemmer af SINDs Politiske Udvalg:

”Et yderst kompetent værktøj til direkte brug for jobcentrets medarbejdere og sådan set også arbejds-giveren” og:

”Det er længe siden jeg har set et så godt værktøj, som denne guide.”

22. april 2009 til DH

Forslag til retssikkerhedsbekendtgørelsen (Muligheder for medlemmer af handicapråd til at fraskrive sig diæter).

SIND kunne i sit høringssvar henvise til SINDs bemærkninger i forbindelse med høringssvar den 1. december 2008.

DHs afvisning af udkastet til ændring af bekendtgørelsen kan ikke være tydelig nok.

SIND står ganske uforstående over for ministeriets holdning.

DH skrev i høringssvaret i 2008: ”Førtidspensionen tilkendes som erstatning for en arbejdsindkomst. Derfor skal førtidspensionen ligestilles med arbejdsindtægt, der ikke påvirkes af modtagelse af diæter.”

SIND håber, at forstandige politikere vil registrere DHs holdning, og agere derefter./

Tre ud af fire kender SIND

Vi har spurgt danskerne, hvad de tænker om Landsforeningen SIND

Af Kirsten Elise Hove

Tre ud af fire danskere har hørt om SIND – men mindre end én ud af 1.000 er medlem af landsforeningen.

En trediedel af alle danskere støtter organisationer, der arbejder for handicap og sundhed, børn og nødhjælp – mens kun 2 % støtter organisationer, der arbejder med psykiatri.

De, der støtter en forening eller organisation, gør det, fordi de gerne vil støtte en god sag og fremme foreningens mål. At det er en personlig relevant problemstilling eller at de har ressourcer og overskud til at hjælpe andre, betyder også noget.

Mulighed for personlig udvikling og socialt samvær er vigtigt for over halvdelen af danskerne ved valg af støtte til en forening eller frivillig organisation.

Over halvdelen af SIND-medlemmerne mener, at SINDs hovedfokus er oplysning og information. En fjerdedel mener, at hovedfokus er politisk indflydelse og 15 %, at det er lokale sociale aktiviteter.

For SIND-medlemmer er socialt samvær, mulighed for personlig udvikling og at kunne bidrage med erfaringer og kvalifikationer meget vigtigt i deres valg af støtte til en forening. At støtte en god sag, foreningens gennemslagskraft eller at arbejdet nytter, betyder mindre.

Tak til Research International og Norstat for støtte til projektet

RESEARCH INTERNATIONAL

NORSTAT
anything you need to know

Research International og Norstat har gennemført en undersøgelse for SIND

Vederlagsfrit har de to internationale konsulentfirmaer sponsoreret og gennemført en online web-baseret interviewundersøgelse for SIND.

SIND har dermed fået en enestående viden, som vi er sponsorene megen tak skyldig.

Denne viden gør SIND bedre rustet til at håndtere de udfordringer, som SIND står overfor i dag.

I alt har 528 deltaget i undersøgelsen. 435 fra Norstats web-panel, 90 SIND-medlemmer og 3 tidligere SIND-medlemmer.

Kendskab til SIND og andre psykiatri- og handicapforeninger.

Tre ud af fire danskere har hørt om SIND. Kun kendskabet til Scleroseforeningen større.

Lidt over halvdelen kender Psykiatrifonden, mens kun mellem 6 og 17 % kender LAP, Bedre Psykiatri, Depressions-, Angst- eller Autismeforeningen.

Vigtigt for at yde en frivillig indsats

Engagement i frivillige organisationer handler både om at støtte en god sag, og om behovet for personlig udvikling, socialt samvær og lysten til at bidrage med erfaringer og kvalifikationer. Det gælder også for SIND-medlemmer.

Af den halvdel af befolkningen, der er medlem af en forening eller frivillig organisation for tiden, bruger over en trediedel mere en 5 timer pr. måned, en trediedel mindre og en trediedel slet ingen tid på dette engagement.

Hvis du er medlem af en forening eller frivillig organisation, fordi du gerne vil støtte en god sag eller det er en personlig relevant problemstilling, bruger du mindre tid på foreningsarbejdet.

Hvis du derimod er medlem, fordi du har personligt overskud og ressourcer, ønsker socialt samvær eller vil påvirke organisationens arbejde, bruger du mest tid.

SIND opleves som en forening, der har respekt for det enkelte menneske – og en forening, der fremmer forståelse; men foreningen anses ikke for at være synlig og indflydelsesrig. Her står Kræftens Bekæmpelse og Red Barnet stærkere.

Tre af fire kender SIND; men mindre end én ud af 1.000 er medlem

SINDs fokus er oplysning og information – mener medlemmerne

SIND-medlemmer mener, at SINDs hovedfokus er oplysning og information (54 %), mens færre (24 %) mener, at hovedfokus er politisk indflydelse. Kun 15 % mener, at fokus er lokale, sociale aktiviteter.

Alligevel er socialt samvær meget vigtigt for SIND-medlemmerne (52 %); men også personlig udvikling (46 %) og at kunne bidrage med erfaringer og kvalifikationer (28 %) betyder noget.

De fleste angiver, at de er medlem af SIND, fordi de er pårørende (38 %), men også mange, at det er ønsket at støtte en god sag (27 %) eller at de selv er psykiatribrugere (19 %).

To ud af tre SIND-medlemmer har deltaget i et SIND-arrangement.

To ud af tre SIND-medlemmer er i kontakt med SIND mindst en gang i kvartalet og lige så mange ønsker ikke mere kontakt.

Kun Scleroseforeningen er mere kendt end SIND

Konklusion

SIND har et godt udgangspunkt for at være en aktiv forening, der har fokus på oplysning og information, frivilligt socialt arbejde og politisk indflydelse,

fordi SIND er kendt blandt danskerne og opfattes som en forening, der fremmer forståelse – og udviser respekt for det enkelte menneske.

SINDs udfordring er, at danskerne prioriterer sundhed og handicap frem for psykiatri, og at medlemstallet er så lavt.

For at SIND kan skabe sig en stærkere position i befolkningen peger undersøgende på, at SIND fremover bør:

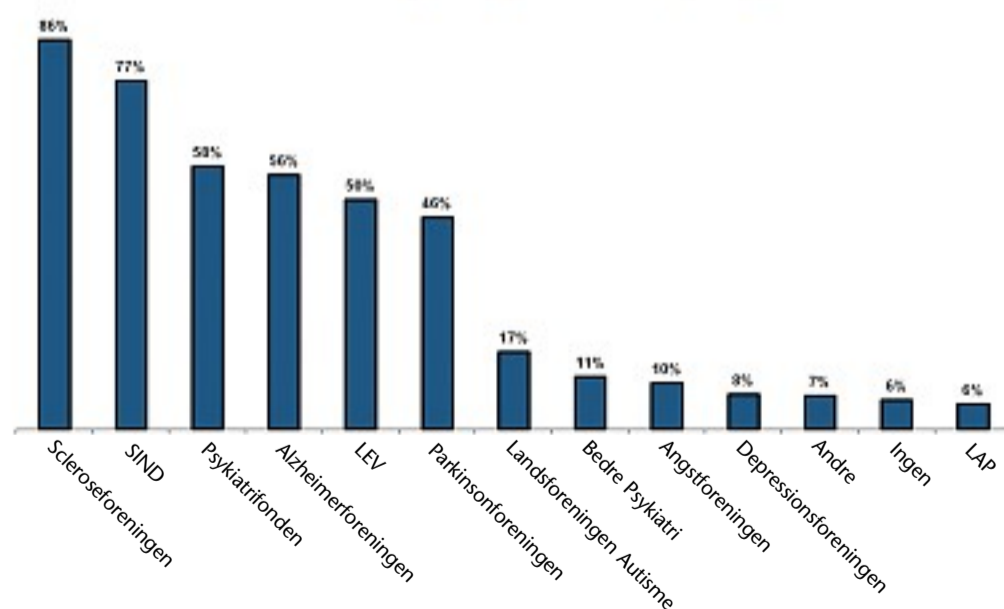
- understrege, at SIND er en sundhedsfremmende og sygdomsbekæmpende organisation
- understøtte fokus på information og oplysning – og ikke primært satse på politisk indflydelse
- rekruttere og tilgodese de medlemmer og frivillige, hvis engagement skyldes ønske om personlig udvikling, socialt samvær og lysten til at bruge erfaringer og kvalifikationer, fordi det er disse, der bruger mest tid på foreningsarbejde.

Naturligvis er de, der ønsker at støtte en god sag eller for hvem, det er en personlig relevant problemstilling, fortsat rigtig vigtige og gode medlemmer og deres medlemsskab og kontinuerligt værdifuldt; men de bruger mindre tid på foreningsarbejdet.

SIND 2013

Undersøgelsen er bl.a. brugt som input i forbindelse med arbejdet med strategiprojektet »SIND 2013«. Se mere om dette projekt på side 15./

Kendskab til foreninger og handicaporganisationer

Q1. Hvilke af disse foreninger og handicaporganisationer kender du, eller har du hørt om?
Respondenter: 435 (repræsentativt sample)

RESEARCH INTERNATIONAL

Pårørendeudvalgsmøde og kursus for rådgivere

Pårørendeudvalget inviterede SINDs Pårørenderådgivning og DE9 til kursus

Den 1. maj afholdt pårørendeudvalget møde på Severin Kursuscenter i Middelfart. I forbindelse med udvalgs mødet gennemførtes et tredages kursus for nuværende og kommende rådgivere i pårørenderådgivningerne i SIND.

Vi havde inviteret rådgivere fra pårørenderådgivningerne i DE9 med til kurset. Kurset var tilrettelagt for erfarne rådgivere, men også nye rådgivere var inviteret med.

Begge grupper af rådgivere var repræsenteret.

DE9 afholder et lignende kursus i november, hvor vores rådgivere er inviteret til at deltage.

Kurset var tilrettelagt af SINDs pårørenderådgivning på vegne af pårørendeudvalget. Hovedemnet for den første del af kurset var rådgivning af pårørende til personlighedsforstyrrede – med hovedvægt på borderline og psykopati.

Socialrådgiver og forfatter til bogen "Livet tæt på – at være pårørende til et menneske med borderline eller psykopati" Pia Skadhede fortalte om det at være pårørende og om hvordan vi som pårørenderådgivere skal forholde os til denne del af målgruppen.

Anden del af kurset handlede om åben dialog. Her fortalte Karen Thyrsting og Dorthe Vedel om de nyeste tiltag indenfor pårørendeind-

dragelse med metoden »Åben dialog.« Vi lærte noget om det at arbejde med den åbne dialog – herunder pårørendeinddragelse/-rådgivning.

Indimellem var der mulighed for at drøfte hvordan vi fremover bedst kan organisere pårørenderådgivningen i SIND, og hvordan vi kan række ud til samarbejde med tilsvarende rådgivninger i andre psykiatريفoreninger og/eller kommunerne og regionerne.

28 engagerede fra SINDs Pårørendeudvalg, SINDs Pårørenderådgivning, DE9 og DE9's medlemsforeninger fik et par dejlige dage, hvor der blev udvekslet erfaringer og bygget bro.

Deltagerne drog hvert til sit, og vi ser nu frem til kurset i november./ Knud Kristensen

Når foråret kommer

Af Lasse og Lotte, SIND Ungdom

Når foråret kommer, så sker der noget – fuglene kommer ud af deres vinter-hi og folk strømmer ud på gader, i haver og på caféer. Kort sagt: Danmark summer af liv og aktivitet, og det samme gør SIND Ungdom. Vi er i gang med flere projekter, hvor vores idéer bliver ført ud i livet.

Som nævnt i sidste nummer af SIND bladet har vi sendt samarbejdsaftaler ud til Stoppestedet i Odense og Ungt Sind i København. Stoppestedet har takket ja til indledning af samarbejde og vil bruge de 25.000 kr. aktivt i deres ungdomsarbejde.

Vi har også indledt et samarbejde med en ungegruppe i Gladsaxe, der er interesseret i at få støtte til deres aktiviteter. Indtil videre har vi holdt et godt og konstruktivt møde med de unge, og vi håber inden længe at kunne tildele Hovedstaden 25.000 kr. Lige inden deadline på dette nummer af SIND bladet har Lasse talt med Erik fra Hjørring om tildeling af

25.000 kr. til støtte til ungegruppen i det nordjyske, og vi kan næsten med garanti sige, at der også her vil blive indledt et fornuftigt samarbejde.

Vi glæder os meget til at fortælle jer mere om de nye aktiviteter igangsat med SIND Ungdoms midler i de kommende udgaver af SIND bladet.

Desværre har bestyrelsen i København (hvilket både undre og ærgrer os) valgt at takke nej til vores tilbud om tildeling af 25.000 kr. til Ungt Sind. Begrundelsen for nej var følgende: "Ungt Sind er som bekendt et særskilt projekt under Sindkredsen i København med en anden profil og målgruppe end Sinds Ungdom. Vi finder derfor ikke, at forudsætningerne for et nærmere samarbejde med Sind Ungdom er tilstede." Vi bliver dog ønsket held og lykke med vores forsøg på at oprette en lokal afdeling af Sind Ungdom i København, og på sigt oprettelse af en selvstændig organisation.

Hvad er SIND Ungdom?

Det lader desværre til, at Sindkredsen i København har misforstået hvad det egentligt er Sind Ungdom står for, og vi vil derfor kort beskrive Sind Ungdoms målsætning og arbejde for at undgå fremtidige misforståelser.

Landsmødet 2008 vedtog i sit arbejdsprogram følgende: SIND vil forsøge at etablere en landsdækkende ungdomsorganisation.

SIND Ungdom er oprettet med henblik på, at vi på landsplan skal skabe en tættere dialog og flere aktiviteter for Sinds medlemmer og andre unge i aldersgruppen 18-35 år (måske endda op til 40 år). Dialogen og aktiviteterne skal skabes i samspil med allerede eksisterende ungegrupper og -projekter indenfor SIND. SIND Ungdom kan således være medvirkende til at skabe netværk mellem de forskellige grupper, støtte lokale aktiviteter, afholde større aktiviteter og have en generel ung-til-ung kontakt, da vi

lægger vægt på at møde de unge på de unges præmisser. Udover dette vil vi forsøge at danne os overblik over andre ikke-SIND relaterede ungegrupper/projekter og forhåbentlig indlemme dem i vores fælleskab.

I forlængelse af HB mødet 14-15 marts, blev Lasse inviteret til at deltage i SIND's politiske udvalg (PoU).

Her har han bl.a. involveret sig i udarbejdelsen af handleplanen omkring SIND Ungdom

I starten af maj sendte Sind Ungdom, i et brev til samtlige kredsformænd, en forespørgsel om hvorvidt de kunne være os behjælpelig med, at informere os om de ungegrupper og -projekter som de kendte til indenfor deres kreds, både i og udenfor Sind regi. Vi vil gerne benytte lejligheden til at rette samme forespørgsel til læserne da vi er ved, at danne os et overblik over disse aktiviteter.

Sind Ungdom kan kontaktes på sindungdom@sind.dk.

DNA-profilering/gentest

Kan ny teknologi forhindre fejl- og overmedicinering med antipsykotika?

Knud Kristensen har talt med Overlæge, Professor, ph.d. Ole Mors, Center for Psykiatrisk Forskning, Århus Universitetshospital, Risskov

I SIND bladet nr. 2, april 2009 kunne man læse, at SINDs brugerudvalg vil arbejde for, at det bliver officiel SIND-politik, at der foretages DNA-profilering i forbindelse med medicinering, således at man kan fastslå, hvorvidt den syge er fejl- eller overmedicineret.

Som vikarierende redaktør satte jeg mig straks for, at dette nymodens fænomen måtte undersøges til bunds.

Bevæbnet med den gule journalist-blok og en spritny SIND-kuglepen satte jeg kurs mod Center for Psykiatrisk Forskning på Århus Universitetshospital, Risskov, hvor Professor, ph.d. Ole Mors havde lovet at hjælpe bladets ignorant på vej mod mere indsigt i den fagre ny genverden.

Hvad hedder barnet?

Kært barn har som bekendt mange navne. Første skridt var derfor, at få begreberne på plads.

Ole Mors bruger selv betegnelsen genetisk testning – eller gentest.

Som det fremgår af hosstående faktaboks, er generne en del af vores DNA – der igen er en del af kromosomerne. Generne er den basale arvelige enhed.

Hvad kan teknologien?

Gentest kan benyttes til flere ting. Jeg diskuterede følgende punkter med Ole Mors:

- forudsigelse af sygdomsrisiko
- diagnosticering
- omsætning af medicin
- forhindring af uforklarlige dødsfald blandt psykiatribrugere

Her er hvad jeg fik ud af samtalen.

Forudsigelse af sygdomsrisiko og diagnosticering

For nogle sygdomme er det i dag muligt at forudsige risikoen for udvikling af sygdommen med stor sikkerhed. Det gælder fx Huntingtons Chorea og cystisk fibrose.

Langt de fleste sygdomme skyldes ikke én enkelt genetisk fejl, men en kombination af fejl i flere gener.

For en række sygdomme (som fx skizofreni) antages det, at der er en række genetiske fejl, der hver især øger risikoen. Har man enkelte af fejlene, øges risikoen minimalt. Har man flere fejl, øges risikoen yderligere.

Hertil kommer, at den genetiske fejl (sårbarheden) ikke alene gør, at man bliver syg. Der skal en udløsende faktor til (stress).

To mennesker med samme sårbarhed vil derfor ikke nødvendigvis begynde udvikle sygdommen.

Vi kender i dag ikke alle de gener, der udløser/kan udløse de forskellige psykiske sygdomme. Derfor kan gentest i dag ikke bruges som et sikkert redskab til at forudsige risikoen for udvikling af sindslidelser – eller til diagnosticering.

Hertil kommer, at visse genvariationer, som vi ser hos personer med en bestemt sygdom også kan forekomme hos raske. Ved gentest risikerer man altså at stemple raske som havende en bestemt sygdom.

Ved at genteste kan man vurdere personens evne til at omsætte medicinen på forhånd

Ole Mors tror dog på, at vi er på vej – om 5 år ved vi sikkert meget mere.

Omsætning af medicin

Kroppens evne til at omdanne lægemidler af enzymer i leveren, er genetisk bestemt. Nogle omdanner lægemidlerne hurtigt – andre langsomt.

9 % af befolkningen er dårlige lægemiddelomdannere. De skal have min-

dre lægemidler end resten af befolkningen (fordi de omdanner lægemidlerne langsommere).

Det er relevant for antidepressiva og psykofarmaka (medicin til behandling af depression eller psykoser). Her kan det være relevant at gennemføre en gentest, der viser den enkeltes evne til at omdanne medicin.

Omvendt kan man opnå den samme viden ved at tage blodprøver og analysere den faktiske koncentration af medicinen i blodet. Ved blodprøveanalysen måler man den faktiske omsætning efterfølgende.

Fordelen ved gentest er, at man kan vurdere personens evne til at omsætte medicinen på forhånd.

Samtidig skal man være opmærksom på, at man godt kan være en god lægemiddelomdanner, og så ændre status til en funktionel dårlig omdanner, fx fordi man ryger – eller spiser på en bestemt måde.

En dag vil man kunne gennemføre en mere omfattende test af evnen til lægemiddelomdannelse. I dag slår metoden ikke metoden med at måle medicinkoncentrationen i blodet.

Forhindring af uforklarlige dødsfald

Ole Mors vil heller ikke love, at gentest kan forhindre uforklarlige dødsfald blandt sindslidende.

Teknologien kan – når den er bedre udviklet – bruges til at forudsige risikoen for alvorlige og sjældne bivirkninger.

Det gælder fx påvirkning af knoglemarven og påvirkningen af hjertets ledningssystem.

Når/hvis vi får kortlagt de genetiske betingede risici for alvorlige bivirkninger, vil vi også kunne vælge den medicin, der har de færreste bivirkninger/den mindste risiko for den enkelte patient. Vi vil også kunne docere medicinen mere præcist (hvis vi kender

personens evne til at reagere på medicinen), siger Ole Mors.

DNA-profilering/gentest er – med Ole Mors' ord – et fantastisk redskab. Redskabet er bare ikke fuldt udviklet endnu.

Forebyggelse af selvmord

Et amerikansk firma tilbyder allerede i dag, at man – via en gentest – kan vurdere en persons risiko for at begå selvmord. Har det noget på sig?

Ole Mors oplyser, at der nok er visse genetiske indikationer for øget risiko for selvmord. Det kan fx være, at personer med en øget tendens til impulsiv handling, har en øget risiko for at begå selvmord.

Heller ikke her er vi dog i dag i stand til at sige noget konkret.

Selvtest

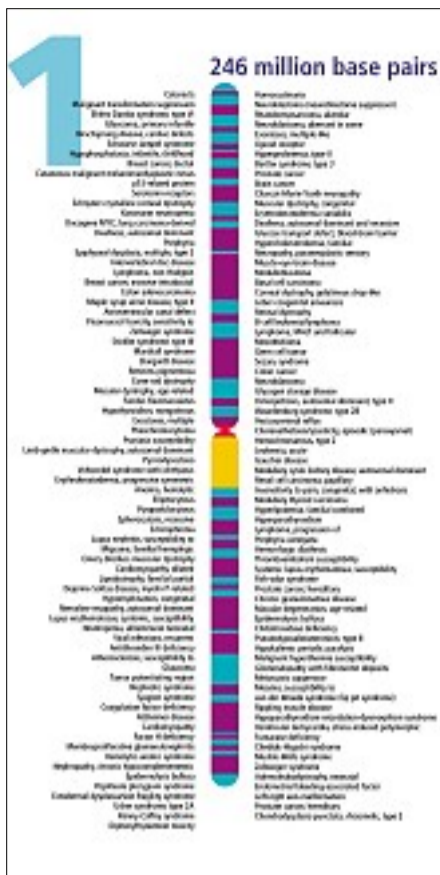
Med de øgede muligheder – og i takt med de faldende priser på gentest – bliver det mere og mere udbredt, at firmaer tilbyder, at man kan teste sig selv eller sine pårørende.

Ved at indsende en vatpind med lidt spyt, kan man få gennemført en test for risici for at udvikle psykiske sygdomme som fx skizofreni og depression.

Ole Mors advarer mod denne tendens. En gentest kan aldrig stå alene.

Først og fremmest er resultatet af en gentest så teknisk indviklet, at det ikke bør overlades til folk selv at vurdere testresultatet. I mange tilfælde vil den praktiserende læge være ude af stand til at analysere testresultatet.

For det andet skal man huske miljøfaktoren. Det er – som regel – ikke generne alene, der gør udslaget./

Psykiatripolitik i Europa-Parlamentet

Af Claus Larsen-Jensen, Kandidat til Europa-Parlamentet (S)
Tidligere medlem af Folketinget og Formand for Folektingets Europaudvalg

SIND har udgivet en fremragende folder for at få kandidater til kommunalbestyrelser, Regionsråd og Folketinget i Danmark til at fokusere på psykiatrien i Danmark. Jeg fandt imidlertid, at folderen helt manglede den europæiske dimension. Det gjorde jeg SIND opmærksom på. Derfor blev jeg bedt om at skrive denne artikel til SINDs Blad.

EU omfatter snart alle lande i Europa. EU er omdrejningspunktet for det europæiske samarbejde. Derfor er det vigtigt, at vi som vælgere ikke kun tænker på at stemme til hjemlige valg, men også på at få indflydelse på Europa. EU og Europa-Parlamentet spiller en stadig større rolle. Også på områder, hvor EU ikke har fået overladt kompetencen af medlemslandene. Der foregår et stigende samarbejde om fælles politiske mål, som landene herefter selv gennemfører hver for sig.

Social- og Sundhedspolitik er ikke EU kompetence, men landenes ansvar. Det samme gælder psykiatripolitikken. Formelt har EU dog jf. EF Traktatens artikel 152 til opgave at "der skal sikres et højt sundhedsbeskyttelsesniveau ved fastlæggelsen og gennemførelsen af fællesskabets politikker og aktiviteter". Hermed har EU i praksis en supplerende rolle på området i samarbejde med medlemslandene.

På alle disse områder sættes der nu fælles mål. Det sker efter den såkaldte åbne koordinations metode. Metoden har hidtil været mest anvendt som led i EU's beskæftigelsesstrategi. Men metoden danner nu også model indenfor sociale forhold, uddannelse og sundhed.

Fælles mål og fælles metoder

Der opsættes **fælles mål**, som landene lover, de vil leve op til. Der vedtages **fælles metoder** til med jævne mellemrum at måle og vurdere, om landene så også i praksis lever op til dette. Derfor er det ikke længere nok kun at søge indflydelse på de politikere, der vælges til kommuner, regioner og Folketinget. Indflydelse på Europa er også vigtig. I nogle tilfælde er de mål, standarder og rettigheder, der aftales i Europa med til at løfte disse i forhold til, hvad der kan opnås i mange af landene hver for sig. Det gælder

også, når SIND skal have indflydelse på psykiatripolitikken.

Lissabon Traktaten med Charter for Fundamentale Rettigheder vil sætte et socialt bæredygtigt samfund på dagsorden og øge fokus på sociale rettigheder og velfærd.

Alle demokratiske platforme skal bruges aktivt til at få indflydelse på psykiatripolitikken. I forhold til EU kan SIND gøre det ad følgende kanaler:

- Brug Europa-Parlamentet. Hav god kontakt både til danske og andre europæiske Europa-Parlamentariker direkte – eller via jeres europæiske organisation.
- Følg Folketingets Europaudvalgs arbejde tæt – ikke kun Folketingets Socialudvalg – for Europaudvalget giver de danske ministre mandat til, hvad de tilslutter sig i Ministerrådet.
- Hav tæt kontakt til de danske medlemmer fra Kommunernes Landsforening og Danske Regioner, for de deltagere i Regionskomiteen i EU, som omfatter alle de kommunale og regionale myndigheder i Europa, der har det direkte myndighedsansvar – også på psykiatrimrådet.
- Brug samarbejdet med søsterorganisationer i Europa til at påvirke politikken i EU's institutioner og i landene.
- Brug også de sociale medier – Facebook osv. – og god gammeldags mobilisering af støtter til at rejse opmærksomhed om jeres dagsorden.

Europa-Kommissionen har i oktober 2005 udgivet en Grøn bog "Forbedring af befolkningens mentale sundhed". Den skal lægge op til en strategi for mental sundhed i EU. Kommissionen peger på den store betydning det har for hele Europa, at den mentale sundhed forbedres. Der peges på de store omkostninger det har for den, der rammes m.h.t. dødelighed, selvmord og manglende velbefindende. Der peges på de tab og byrder det medfører samfundet rent økonomisk, socialt, uddannelsesmæssigt og strafferetligt. Der peges på stigmatisering, forskelsbehandling og manglende respekt for menneskerettighederne. Det peges på behovet for at fastholde de psykisk syge og

handicappedes værdighed. Der peges på, at 27 % af den voksne europæiske befolkning skønnes at blive ramt af mindst én form for psykisk lidelse i løbet af ét år. Der peges på, at angst og depression er den mest almindelige psykiske lidelse. Der peges på, at omkostningerne ved dårlig mental sundhed koster EU skønsmæssigt 3-4 % af Brutto National Produktet, hovedsageligt som følge af tabt produktivitet. Psykiske lidelser er den mest almindelige årsag til førtidspensionering og invalidepension. Aldningen af Europas befolkningen medfører også en markant stigning af antal mennesker, der rammes af en psykisk lidelse.

Europa-Kommissionen peger på en lang række initiativer indenfor sundhedspolitik (EU's Folkesundhedsprogrammet 2003-2008), ikke forskelsbehandling af psykisk syge som led i social-, arbejdsmarkeds- og beskæftigelsespolitikken. Der peges på den uheldige social udstødelse der sker af mange mennesker med en psykisk lidelse. Der peges på behovet for en øget fælles forskning via EU's Forsknings rammeprogrammer. Der peges på brug af moderne IT til forebyggelse, diagnose og behandling.

Endelig så leder det frem til en strategi for EU, der skal:

- Skabe rammer for udveksling og samarbejde mellem EU landene.
- Større politisk sammenhæng mellem psykiatri området og andre politiske områder.
- Større inddragelse af patientforeninger, og civilsamfundsorganisationer.

Sammen kan vi forandre Europa

Jeg møder en del ved møder rundt omkring, der peger på behovet for en øget indsats på psykiatri området. Jeg er ikke ekspert på området, selvom jeg har hørt en del om det og SINDs arbejde, da min hustru Winnie Larsen-Jensen var Socialborgmester i København. Men jeg kan se, hvor og hvordan politikken kan påvirkes i forhold til EU. Jeg vil derfor også gerne give et tilsagn til SIND og SINDs bagland om, at bliver jeg valgt til Europa-Parlamentet den 7. juni 2009, så vil jeg gøre mit til, at vi sammen får sat psykiatrien på Europas politiske dagsorden. Sammen kan vi forandre Europa./

Fakta

Gener er den basale arvelige enhed hos levende organismer og virus. Et gen består af et stykke af det DNA, der udgør ryggraden i kromosomet.

Et gen er med andre ord en del af DNA, der igen er en del af et kromosom. Kromosomer findes i alle celler.

Gener kontrollerer organismens produktion af proteiner, herunder enzymer og strukturelle proteiner.

Mennesket har normalt 46 kromosomer (23 kromosompar – hvoraf det ene par er kønskromosomparret). I hvert kromosompar indgår et kromosom fra individets far og et fra dets mor.

Generne lokaliseres til det enkelte kromosom, dernæst til båndene i dette.

Kromosomerne indeholder ikke lige mange gener. Kromosom 1 er det største og indeholder 3.168 gener, mens Y-kromosomet kun indeholder 344.

Det antages at antallet af gener hos mennesker udgør ca. 25.000 – nogle siger dog 30-40.000

DNA er opbygget af fire baser (G, A, T og C) DNA består af to rækker af baser. G og C danner par over for hinanden, mens A og T danner par over for hinanden. Arvemassen bestemmes af antallet af baserne og deres rækkefølge. I alt består menneskets arvemasse af ca. 3,2 mia. basepar./

Kilde: Den Store Danske Encyklopædi og Human-genom projektets hjemmeside: www.ornl.gov/sci/techresources/Human_Genome/home.shtml

SINDs årsrapport 2008

Vedttaget på hovedbestyrelsesmødet den 14. marts 2009

Kommentarer til årsregnskabet

Indledning

SIND arbejder for at sikre, at de sindslidende og deres pårørende inden for samfundets rammer skal kunne realisere et godt liv. Sindslidelse er et fælles problem for de sindslidende, de pårørende og de professionelle. SIND arbejder for at samle disse grupper i et fælles arbejde for at realisere visionen.

Desværre er udviklingen inden for psykiatrien i 2008 ikke blevet bedre. Psykiatrien er efterhånden skåret så meget ned, at psykisk syge udskrives før de er færdigbehandlede og dermed bliver svingdørspatienter. Mange psykisk syge sidder ensomme og iso-

lerede. Samfundet kan ikke være de forhold, som vi byder psykisk syge, bekendt.

SIND har afholdt møder med folketingets psykiatriordførere om den fremtidige udvikling på psykiatriområdet. Henvendelsen til politikerne på Christiansborg var en meget god ide, og folketingets psykiatriordførere var meget lydhøre. Der vil blive fulgt op på samtalerne, og ad denne vej taget nye initiativer.

SIND mener, at de regionale psykiatriplaner bør munde ud i en national psykiatriplan. SIND har besluttet, at der udarbejdes et udkast til en natio-

nal psykiatriplan, som indeholder alle de elementer, som vi lægger vægt på. Arbejdet med udarbejdelsen af en national psykiatriplan blev startet ultimo 2008.

På informationssiden vægter SIND bladet tungt. Det fylder meget i SINDs budget, men det gør det også blandt SINDs medlemmer og blandt fagpersoner. SIND bladet har gennemgået en foryngelseskur med hensyn til layout og indhold.

I efteråret 2009 skal vi alle være med til at vælge nye politikere til regionsråd og kommunalbestyrelser. Mindst 50 % af vælgerne er direkte eller indirekte berørt af psykisk sygdom. Derfor har vi for alvor en mulighed for at flytte stemmer, hvis vi alle stemmer på én, der vil gøre noget særligt for psykiatrien.

Indtægter

Kontingentindtægterne udgør 1 mio. kr. SIND udbetaler en andel af de indkomne kontingentindtægter til foreningens 16 kredse og 31 lokalforeninger. Beløbet udgjorde i 2008 60 kr. pr. medlem svarende til knap 300.000 kr.

Medlemstallet udgjorde ultimo året 4.785 medlemmer. Medlemstallet er nogenlunde uforandret i forhold til år 2007.

SINDs kredse og lokalforeninger modtager en andel af de midler, SIND modtager fra Handicappuljen - tips/lottomidler. SINDs andel af puljen udgjorde i 2008 2,6 mio. kr., heraf blev der udbetalt 285 tkr. til kredse og lokalforeninger.

Arv, fonde, gaver m.v. beløb sig til 4,4 mio. kr., hvilket var 773 tkr. bedre end forventet. Indtægterne fordelte sig med 4,2 mio. kr. fra arv, 86 tkr. fra fonde/legater og 69 tkr. fra bidragsydere.

SIND har modtaget 141 tkr. i administrationshonorar. Honoraret dækker bl.a. regnskabsføring for Benzo-Rådgivningen, Sind-Nettet, Sind-aktiviteter og kreds regnskab.

Udgifter

Sekretariatet har i år 2008 bestået af 4 fastansatte. Herudover består sekretariatet af en medarbejder i fleksjob og en medarbejder i skånejob. Første halvår af 2008 var der ansat en medarbejder til vedligeholdelse og udvikling af hjemmesiden. Yderligere er en medarbejder ansat til at varetage SIND-nettet i Silkeborg/Skanderborg, medarbejderen er ansat i fleksjob, og en medarbejder er ansat til at varetage arbejdsopgaverne i Benzo-Rådgivningen. Medarbejderne aflønnes af projektmidler.

I september 2008 har SIND afholdt Landsmøde på Hotel Scandic i Kolding. Ca. 130 tillidsfolk deltog i landsmødet. Hovedbestyrelsen har i årets løb holdt 4 dagsmøder, og forretningsudvalget har holdt 9 møder. I 2008 har der ud over de 2 vedtægtsbestemte udvalg Bruger- og Pårørendeudvalget været nedsat følgende udvalg: Organisationsudvalg, Politisk udvalg og PR udvalg. Opgaverne i Aktivitets- og kursusudvalget er blevet

Hovedtal

RESULTATOPGØRELSE

	1.000 kr.
Kontingentindtægter	1.019
Tips- og lottomidler	2.554
Bidrag, arv og gaver	4.383
Administrationshonorar/øvrige indtægter	148
Indtægter i alt	8.104
Løn- og personaleudgifter	1.977
Møde- og udvalgsudgifter	760
Administrationsudgifter	1.048
SIND bladet/oplysningsarbejde	808
Aktiviteter/øvrige foreningsudgifter	943
Udgifter i alt	5.536
Finansielle poster – netto	124
Årets resultat, overskud	2.692

BALANCE

	1.000 kr.
Aktiver	
Anlægsaktiver	4.535
Omsætningsaktiver	8.474
Aktiver i alt	13.009
Passiver	
Egenkapital	7.114
Hensættelser	4.629
Kortfristet gæld	1.266
Passiver i alt	13.009

*Medlemstallet udgjorde
4.785
Tallet er nogenlunde
uforandret i forhold til
2007*

I efteråret 2008 besluttede Hovedbestyrelsen at takke ja til Strategiprojekt "SIND 2013". Resultatet af projektet vil kunne danne baggrund for en stillingtagen til SINDs perspektiver for udvikling fremover. Projektet forventes afsluttet medio 2009.

I efteråret 2010 har SIND 50 års jubilæum. Planlægningen af jubilæet vil begynde i 2009.

Dette er blot nogle af de mange udfordringer, SIND står overfor og som SIND fremover fortsat vil kæmpe for.

Den økonomiske situation

Årets resultat udviser et overskud på 2,7 mio. kr. Resultatet er 1,5 mio. kr. bedre end budget. Overskuddet skyldes bl.a., at vi har modtaget mere arv, gaver m.v., end forventet, og forbruget har været mindre.

Egenkapitalen udgjorde ultimo 2008 7,1 mio. kr.

varetaget af Forretningsudvalget, som i samarbejde med tillidsfolk udførte udvalgets opgaver. Der har været et mindre forbrug på møde- og udvalgsudgifter i forhold til budgettet.

De senere år har administrationsomkostningerne været faldende og i 2008 er forbruget også mindre end forventet. Ændring af hjemmesiden har været behandlet, men en endelig afklaring var endnu ikke på plads ved udgangen af 2008. EDB omkostningerne blev noget større end forventet, årsagen var bl.a. server- og netværksproblemer.

SIND bladet udkommer 6 gange årligt. Bladet findes på SINDs hjemmeside. SIND bladet sendes til samtlige medlemmer. Medlemmer med institutionsmedlemskab/virksomhedsmedlemskab modtager 6 blade pr. gang. Vi har modtaget portostøtten fra Bladpuljen. Forbruget af portoudgifter til udsendelse af bladet er mindre end forventet, da vi i foråret reducerede kraftigt i friabonnementer. SIND bladet modtager mange gratis artikler fra fagfolk og medlemmer.

Plakater, merchandise og roll-up standere er blevet indkøbt i årets løb. SINDs foldere er blevet genoptrykt, og lokalfolderen har fået nyt layout. Med støtte fra Jansen Cilac, Lundbeck Pharma A/S og Astrazeneca Treasury Ltd. har vi udgivet en ny præsentationsfolder.

SIND har afholdt kursus for 10 nye bisiddere, opfølgingskursus for informatorer og kursus for Benzo-Rådgivere. Kurset for bisiddere blev delvist finansieret af bevilling fra Velfærdsministeriets Uddannelsespuljen. Frivillige SIND pårørenderådgivere har deltaget i Pårørende-rådgivningens/DE9's kursus.

Bikubenfonden bevilgede 100 tkr. til afholdelse af sommerhøjskole for sindslidende og pårørende. Brenderup Højskole og 2 SIND-tillidsfolk gennemførte med stor succes dette arrangement.

SIND har støttet udgivelsen af filmen, Splittergal i Sigøjnerland.

Samarbejdet med SponsorPeople har ikke givet så gode resultater, som vi havde håbet. Derfor lod vi i efteråret 2008 samarbejdet udløbe med den nuværende kontrakt og vil fremover lade landskassereren forestå fundraising i samarbejde med et udvalg eller arbejdsgruppe og sekretariatet.

SINDs pressetalsmand har deltaget i et mediekursus.

I årets løb blev det muligt på SINDs hjemmeside www.sind.dk at se aktuelt pressestof vedrørende psykiatrien. SIND tegnede et 3-årigt abonnement med Meltwater News Licens.

SINDs forskningslegatet Rindom, Stevns og Christensen bevilgede i 2007 600 tkr. over en 3-årig periode til forskningsprojekt "Effekter af et nyt socialpsykiatrisk behandlingstilbud – en case-kontrol-undersøgelse". 2. rate blev udbetalt i 2008. Forskningslegatet bevilgede i 2008 50 tkr. til TEA projektet: Tolerabilitet og effekt af atypiske antipsykotika hos børn og unge med psykose. Tidlige prædikatorer for bivirkningsprofil samt effekt på psykopatologi og kognition.

SIND modtog 12 tkr. fra Fausbølls Helsefond til uddeling til psykolog hjælp. Der er uddelt 3 legater.

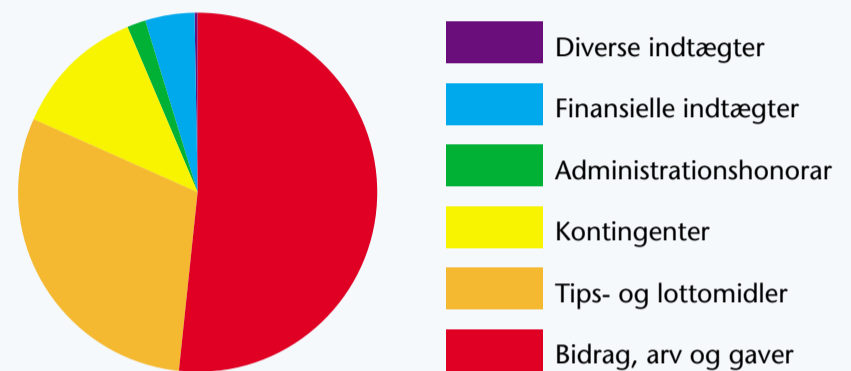
Mental Health Europe Conference 2008 blev afholdt i Aalborg. Der deltog 164 personer. SIND har modtaget støtte til afholdelse af konferencen fra Velfærdsministeriet, Pfizer, Eli Lilly, Spar Nord Fonden og Det Obelske Familiefond.

SIND startede i 2008 projektet SIND ungdom. 4 unge mennesker tog de spæde skridt til et spændende, landsdækkende ungdomsprojekt. Intentionen er at oprette væresteder for unge mellem 15 og 35 år overalt i de større byer samt at skabe sociale relationer mellem unge sindslidende, for at de kan blive mere ressourcestærke. SIND ungdom modtog i 2008 støtte fra Ferd. og Ellen Hindsgaulls Almenlykke Fond, Ole Kirks Fond, Aase og Ejnar Danielsens Fond, E.H. Ludvigsen og Hustrus Legat og Louise Petersens Legat.

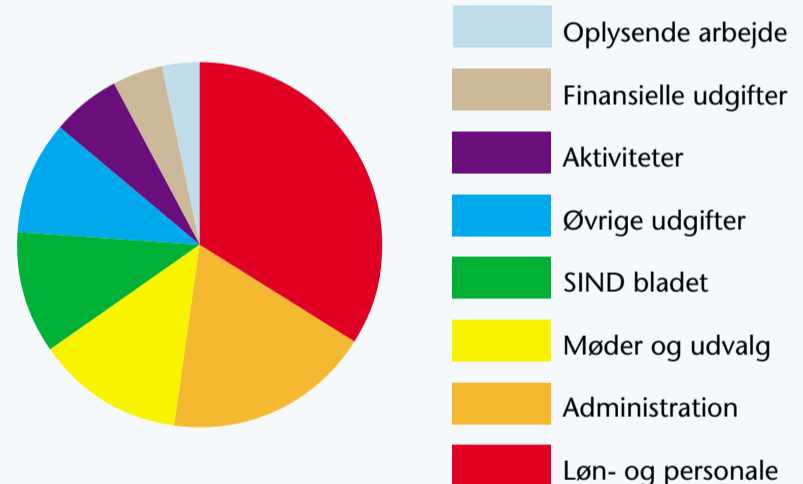
Offentlige tilskud

I årets løb har SIND administreret 10 projekter. Til projekterne har vi modtaget 1,8 mio. kr., og der er afholdt udgifter for 1,9 mio. kr. Projektmidlerne og deres anvendelse indgår ikke i regnskabet, da projektmidlerne er øremærkede til specifikke formål. For hvert projekt er der udarbejdet individuelle regnskaber, der er tilstillet tilskudsgiver. Af de modtagne bevillinger har BenzoRådgivningen i år 2008 modtaget 835 tkr. fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse og kommuner./

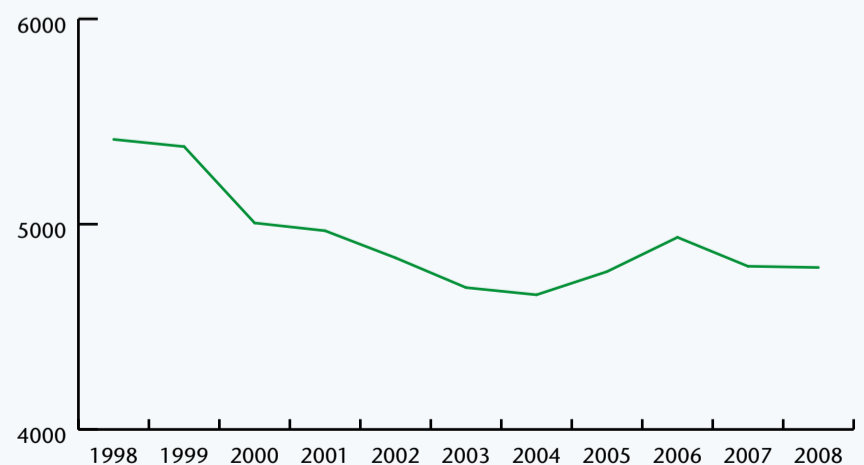
Indtægter 2008

Udgifter 2008

Medlemsudvikling 1998-2008

Fra Føtex til Folketinget

Knud Kristensen har talt med Özlem Cekic – i anledning af hendes bog

MF Özlem Cekic har udgivet bogen "Fra Føtex til Folketinget" på forlaget Gyldendal.

I anledning af udgivelsen har jeg talt med Özlem.

Ikke kun psykiatri

Fra Føtex til Folketinget handler ikke kun om psykiatri.

Den handler også i høj grad om integration – og om det at komme til Danmark fra et land med en så anderledes kultur som Tyrkiet. Den handler også – som titlen angiver – om figh-terens vej fra skoleafdelingen i Føtex til Christiansborg.

Mormor

I bogen beskriver Özlem hvordan hendes mormor har spillet en enorm stor rolle for hende – hvordan hun har været med til at forme Özlems liv. Mormor citeres i bogen for at sige »Respekt er ikke noget man får. Det er noget, man gør sig fortjent til.«

Foreholdt spørgsmålet om mormor måske ikke har modbevist sin egen tese ved at give Özlem den selvtilid, der giver hende respekt, svarer Özlem: »Sådan ser jeg det ikke. Jeg har i mit liv haft mange "mormødre" – fx min chef i Føtex, der støttede mig i min sproglige udvikling, min far, der støttede mig i, at jeg skulle tage en uddannelse og fagbevægelsen som har uddannet mig som politiker.

På hver deres måde har de alle bidraget til mit mirakel.«

Pårørende til en sindslidende

Men bogen handler også om psykiatrien. Özlem beskriver bl.a. sin kamp mod systemet for sin sindslidende storebror.

Hun beskriver hvordan familien valgte at holde "det" for sig selv.

Özlem siger i dag, at én af grundene til, at mange familier vælger ikke at fortælle om psykisk sygdom i familien er, at der er så meget skyld og skam i samfundet, når man taler om sindslidelser. Derudover er systemets manglende støtte til de pårørende med til at fremme stigmatiseringen.

At være pårørende

»Jeg har oplevet, at jeg mere er blevet set som sygeplejerske end som pårørende. I nogle tilfælde er jeg endda blevet set udelukkende som tolk – og

altså hverken pårørende eller sygeplejerske« siger Özlem.

Foreholdt spørgsmålet om man – når man står frem som kendt pårørende – ikke hjælper alle andre sindslidende end ens egne, svarer Özlem, at det er både og.

»Det er rigtigt, at man som kendt pårørende primært hjælper de sindslidende, som man ikke er tæt på – og sådan skal det også være.

På den anden side føler jeg, at jeg også altid hjælper min egen bror.

Ved at hjælpe alle, hjælper jeg også mine nærmeste.«

Om at udlevere sine nærmeste

Özlem har overvejet hvordan man kæmper for sine nærmeste uden at udlevere dem.

Det er naturligvis vigtigt, at man så vidt muligt forbliver personlig – og ikke bliver privat. Özlem fremhæver her tidligere statsminister (og nuværende SIND ambassadør) Poul Nyrup Rasmussen som eksempel. Poul Nyrup har formået at give sin personlige historie – uden at det er blevet privat. Det kan vi alle lære noget af.

Özlem påpeger også, at frygten for at komme til at udlevere de sindslidende kan være med til at fremme stigmatiseringen. »Hvem ville være bange for at sige, at ens bror har diabetes?« spørger hun.

Den gode behandling

Özlem beskriver i bogen hvordan hun – da broderen blev henvist til behandling i et ambulanseteam – endelig mødte en behandler, der havde overskud til at forholde sig til hende som pårørende. Han tilbød hende en samtale – hun kunne næsten ikke tro det!

Özlem beskriver hvordan denne kontaktperson tog fat på at give hendes forældre undervisning i psykisk sygdom og dens virkning. Hun beskriver også hvordan kontaktpersonen kom de pårørende i møde. »I kan bare ringe, hvis der er problemer.«

Özlem beskriver også hvordan det er frustrerende, at den gode behandling pludselig ophører, fordi de bureaukratiske vedtagne to år er gået.

Inddragelse af pårørende

Özlem synes, at det er vigtigt, at man indtænker de pårørende som en ressource, og ikke som en belastning.

SF vil have, at de pårørende inddrages, så de bliver en aktiv del af behandlingstilbudet, hvis den sindslidende ønsker det.

Özlem arbejder også for, at det skal være obligatorisk at tilbyde undervisning og informationer om hvad der hjælper mennesker til at komme sig. Der

skal være pårørendesamtaler med alle pårørende, så de løbende har indblik i den sindslidendes situation og bliver i stand til at hjælpe med at mestre de udfordringer han/hun står overfor i hverdagen.

Özlem siger, at det er skuffende, at de pårørende næsten er helt fraværende i Danske Regioners nye udspil om en psykiatri i verdensklasse (se omtalen på side 5, red.).

Psykiatriministerium

Özlem går ind for, at psykiatrien samles under ét ministerium.

Psykiatrimrådet er i dag kassebold, fordi der ikke er en klar ansvarsfordeling mellem ministerierne.

At samle psykiatrien under ét ministerium vil kunne bidrage til varetagelse af de sindslidendes og de pårørendes interesser meget bedre.

Anvendelsen af tvang i psykiatrien skal halveres over tre år

Mindre tvang

Brugen af tvang har de seneste år været stigende. Europarådets torturkommission har rettet skarp kritik af brugen af tvang i Danmark.

SF vil arbejde for at mindske anvendelsen af tvang med 50 % i løbet af de første tre år, de sidder ved magten.

Større tilgængelighed

Özlem går ind for, at der skal være mulighed for at hente hjælp i psykiatrien 24 timer i døgnet alle ugens dage.

Ret til behandling af selvmordstruede

Özlem vil arbejde for en behandlingsret for personer, der har forsøgt at begå selvmord, således at alle som kommer i kontakt med sundhedsvæsenet efter et selvmordsforsøg tilbydes behandling inden for 48 timer, og specialiseret opfølgning inden for fem arbejdsdage./

Özlem Cekic blev valgt ind i Folketinget i 2007, og er social- og psykiatriordfører for SF samt medlem af Socialudvalget og § 71-tilsynet.

Inden Özlem indledte sin politiske karriere, arbejdede hun som psykiatrisk sygeplejerske og var aktiv i fagbevægelsen.

Özlem er lillesøster til en sindslidende.

Özlem Cekic: *Fra Føtex til Folketinget*, 216 sider, kr. 249. Gyldendal 2009.

ISBN 978-87-02-07249-5.

www.gyldendal.dk

www.ozlem.dk

»SIND 2013«

SINDs strategiprojekt

Af Kirsten Elise Hove

SINDs strategiprojekt foreslår, at SIND arbejder på at blive en en synlig sundhedsfremmende organisation. Overfor befolkningen skal SIND oplyse og formidle viden om, hvilken indsats, der virker psykisk sundhedsfremmende og SIND skal gå til politikkerne for at få en sådan indsats gennemført. Det vil skabe resultater, som vil kunne underbygge, at det nytter at være medlem af og støtte SIND. Trin for trin peger strategi-projektet på en række indsatsområder.

Der peges bl.a. på:

- At man kan leve et godt liv med en psykisk sygdom og være en aktiv del af familie- og samfundslivet.
- At man kan fremme psykisk sundhed og forebygge psykiske lidelser ved at reducere belastninger, der forvandler psykisk sårbarhed til psykisk sygdom.
- At man kan komme sig efter en psykisk sygdom (rehabilitering, recovery).
- At en national psykiatriplan skal sikre at dokumenteret, sammenhængende god behandling bliver tilgængelig i hele landet. Ingen må afvises.
- At den enkeltes rehabiliteringsplan skal være brugerstyret, sammenhængende og dækkende såvel kommunale som regionale tilbud med mindst mulig tvang.
- At brugere og pårørende skal sikres direkte indflydelse på alle niveauer.

SINDs indsatsområder omfatter bl.a.:

- oplysning og information
- politisk indflydelse på kommunalt, regionalt og nationalt niveau
- fornyende og tidssvarende aktiviteter og frivilligt, socialt arbejde

SINDs medlemsudvikling og rekruttering

Målet er en markant forøgelse af medlemstallet. Særlig vigtigt er rekrutteringen af unge medlemmer og unge frivillige. En særskilt rekrutteringsindsats skal rettes mod frivillige. SINDs vil forbedre kontakten til borgere, der søger oplysninger om SIND og yde en mere aktiv medlemspleje – ikke mindst til nye medlemmer.

Strategiprojektet foreslår, at SIND rekrutteringsindsats prioriterer at informere på steder, hvor kontakten til potentielle medlemmer er mest oplagt bl.a. psykiatriske centre, distriktskykiatriske centre, PsykInfo og socialpsykiatriske tilbud, samt ved at være

tilstede og deltage aktivt på offentlige, faglige eller politiske arrangementer.

SINDs organisation og samarbejde

Det er målet, at SINDs organisation er en aktiv og professionelt ledet organisation med et stærkt medlemsdemokrati forankret kommunalt, regionalt og nationalt, der kan udvikle og understøtte SINDs indsatsområder.

SIND skal kvalificere lokal- og kredsbestyrelsesmedlemmerne til at varetage de lokale og regionale opgaver, herunder bestyrelsesarbejde, det politiske arbejde og det frivillige, sociale arbejde.

SINDs samarbejde skal styrkes dels via Danske Handicaporganisationer, dels via samarbejde med andre bruger- og pårørendeforeninger på psykiatriområdet. SIND vil aktivt arbejde for at udvikle samarbejdet mellem de frivillige organisationer på psykiatriområdet.

SINDs Økonomi

Strategiprojektet foreslår, at indtægterne øges markant. Der gennemføres en prioritering af SINDs udgifter, således at en mindre andel fremover anvendes til administration.

Indtægter fra kommunale § 18 midler er SINDs største indtægtskilde. Da de er forbeholdt frivilligt, socialt arbejde og ikke kan søges af landsforeningen, foreslår strategiprojektet at landsforeningen støtter op om udvikling og gennemførelse af lokal- og kredsforeningernes frivillige, sociale arbejde. Desuden foreslås det, at SIND forsøger sig med indsamling som ny indtægtskilde.

SINDs politisk indflydelse

SIND ønsker at kvalificere og danne netværk mellem:

- SIND-medlemmer der på kommunalt plan er medlem af Handicapråd, Børnerådet og Frivillighedsråd og de lokale afdelinger af Danske Handicaporganisationer
- SIND-medlemmer på regionalt plan, der er medlem af regionspsykiatriens dialogfora og i psykiatriske patientklagenævn eller på anden måde repræsenterer SIND i forhold til den regionale psykiatri.

SINDs kommunikation

SINDs hjemmeside skal understøtte, at SIND er en sundhedsfremmende organisation med klare budskaber og mærkesager. Derfor skal SIND have

en professionelt designet og vedligeholdt hjemmeside.

Alle kan ikke nås med samme indhold. Hjemmesiden skal derfor målrettes til SINDs forskellige målgrupper, som bl.a. er:

- borgere, der ønsker viden om sindslidelse, behandling, tilbud m.v.
- beslutningstagere inden for psykiatrien
- medlemmerne – både borgere, der har en sindslidelse, pårørende og andre
- de aktive i SINDs lokal- og kredsbestyrelser, udvalg og de frivillige

Sind-bladets primære målgruppe er medlemmerne – indholdet skal differentieres så det er vedkommende for borgere, der har en sindslidelse, pårørende og andre. Nye medlemmers interesse samt medlemspleje og fastholdelse skal indtænkes. Formatet skal ændres til A4 eller A5. Sind-bladet bør løbende evalueres via læserpanel.

SINDs kommunikation skal fremover omfatte elektroniske nyhedsbreve til medlemmer, sponsorer og gagegivere, samt beslutningstagere indenfor regering, folketing, regioner og kommuner – målrettet efter interesseområder. Nyhedsbrevene skal være korte og præcise, og fortælle om aktuelle indsatsområder, problemer, resultater, samt cases, der understøtter SINDs mission og budskaber.

SINDs frivillige sociale arbejde

Strategiprojektet foreslår, at SIND fornyer og udvikler det frivillige, sociale arbejde så det kan bidrage til at mennesker med en sindslidelse kan komme sig og opnå et selvstændigt og meningsfuldt liv. Det frivillige arbejde skal udvise imødekommethed, når borgeren eller den pårørende har behov – f.eks. i forbindelse med udskrivning eller debutterende sindslidelse.

SINDs frivillige arbejde skal tage udgangspunkt der, hvor kontakten til potentielle medlemmer er mest oplagt, bl.a. psykiatriske centre, distriktskykiatriske centre og socialpsykiatriske tilbud.

Det er især vigtigt at udvikle SIND Ungdom som et forum af og for unge med psykisk sårbarhed og unge frivillige.

Strategiprojektet foreslår, at SINDs frivillige arbejde fortsat er lokalt forankret, men at det bygger på et fælles grundlag med nogle etiske retningslinier og kvalitetsmål, samt at lands-

foreningen understøtter det lokale arbejde.

Opgaver i det frivillige arbejde fordeles efter interesser og kompetencer, idet vi både har:

- erfaringsfrivillige (bruger- og pårørendeerfaring)
- professionelle frivillige (rådgivnings- og undervisningskompetence)
- administrative frivillige (medie, markedsføring, fundraising, strategi)/

Fakta

Strategiprojektet er gennemført af Saadia H. Madsbjerg og Kirsten Elise Hove.

Formålet med strategiprojektet er, at vi i SIND:

- bliver tydelige på SINDs opgave i det 21. århundrede
- ser hvor vi skal sætte ind for at få og fastholde flere medlemmer
- fremmer aktivitetsniveauet og
- bliver mere synlige i befolkningens øje

Projektet består af tre dele. En undersøgelse, en workshop og en række anbefalinger.

Projektet har undersøgt:

- udviklingen i medlemstal, herunder tilgang og afgang, samt medlemsfrekvensen i de enkelte kommuner
- udviklingen i SINDs økonomi
- det frivillige sociale arbejde i SIND-aktiviteterne
- den politiske indflydelse
- hvordan Kræftens Bekæmpelse arbejder
- befolkningens kendskab til og vurdering af SIND

En workshop med bred deltagelse blev afholdt i februar 2009.

Projektet blev drøftet på hovedbestyrelsens møde i marts 2009. HB tilsluttede sig de generelle anbefalinger om styrkelse af organisationen og øget synlighed, men ønskede de konkrete anbefalinger koordineret med det allerede vedtagne arbejdsprogram.

Arbejdet fortsætter og koordineres med Politisk Udvalgs arbejde med at konkretisere de 28 vedtagne handleplaner./

Seniorpårørendes hverdag

Center for Kvalitetsudvikling har – for SINDs Pårørenderådgivning og DE9 – undersøgt seniorpårørendes hverdag, og deres møde med systemerne

SINDs Pårørenderådgivning og DE9 – Foreninger for pårørende til psykisk syge i Midtjylland har – med støtte fra Helsefonden, Aase og Ejnar Danielsens Fond samt Velfærdsministeriet – fået gennemført en undersøgelse af seniorpårørendes hverdag – og deres møde med systemerne..

Undersøgelsen er gennemført af Center for Kvalitetsudvikling, Region Midtjylland. Undersøgelsen bygger bl.a. på interview med seniorpårørende.

Ældre pårørende tænker ofte med bekymring på, hvordan det skal gå deres sindslidende pårørende, når de en dag falder fra.

De har gennem et langt liv søgt at støtte op om deres syge børns sociale og personlige behov og har hjulpet dem til at klare en almindelig hverdag. Ofte er det også forældrene, der varetager kontakten til systemerne, når børnenes situation gør det nødvendigt.

Aktive pårørende på livstid

Knud Ramian ved præsentationen af rapporten

Pårørende på livstid

Seniorpårørende, som de kaldes i rapporten, fortæller om de mange situationer, hvor deres voksne børn har haft brug for deres hjælp. Nogle tilbringer meget tid i forældrenes hjem, selv om de i princippet har egen bolig. De aldrende forældre er også konstant agtpågivende i forhold til tegn på, at en psykose er på vej og kræver handling. De kan ikke bare se passivt til, hvis børnene isolerer sig socialt i lejligheder, de ikke formår at holde selv, eller hvis de voksne børn ikke magter egen tilværelse. De er aktive pårørende på livstid.

Også bedsteforældre

Nogle er ikke blot forældre til en psykisk syg søn eller datter, men også bedsteforældre til dennes børn. Blandt disse bedsteforældre står nogle altid klar til at tage sig af børnebørnene i krisituationer, mens andre lever i konstant bekymring, ikke blot for den syge, men også for dennes børn.

Der er seniorer, som over årene har begrænset deres egen livsudfoldelse, men har accepteret det liv, de har. Livet sammen med den psykisk syge er blevet en livsform for dem, og de finder god mening i at sætte egne ressourcer af til at understøtte et så godt liv som muligt for deres børn.

Svært ved grænsesætning

Et kendetegn ved de fleste seniorpårørende er, at de efterhånden har indset, at de må passe på sig selv og give lidt slip på deres omsorg for deres syge børn. Man risikerer selv at blive syg, hvis ikke man sørger for at leve sit eget liv også. Det tænker de pårørende på, om end erkendelsen for mange dog først er kommet sent. Nogle af dem sætter grænser for samvær og tillader sig selv fridage og ferier, men helt give slip synes de ikke, at de kan.

Kunne have gavn af undervisning

De pårørende nævner fra deres synspunkt, at støttende tiltag ikke, eller kun i beskedent omfang fandtes for deres generation. Flere er klar over, at de muligvis har skabt afhængighed, men der har ligesom ikke været nogen

at overgive ansvaret til. Hertil kommer, at besparelser på de psykiatriske område ofte rammer "gamle" syge, hvis psykiatrien er bekendt med familiens mangeårige støtte. Med "gamle" menes sindslidende mellem 35 og 55 år. Heriblandt en del, som må forventes at have et støttebehov i mange år endnu.

De seniorpårørende advarer mod nedtrapning af social støtte til sindslidende med gode forældrekontakter. Der er eksempler på, at tab af for eksempel bostøtte har reduceret den syges trivsel i hverdagen og derved genskabt afhængighed af forældrefamilien.

Både disse og andre pårørende peger samtidig på, at også seniorpårørende kan have behov for undervisning. Her nævnes dels forløb for både de ældre psykisk syge og deres forældre om muligheder og rettigheder senere i livet, og dels undervisning i den gode håndtering af relationen mellem de voksne børn og forældrene, når sygdommen dominerer. Man har selv fundet sin facon gennem erfaring, men de pårørende er ret sikre på, at de stadig har noget at lære. Især efterspørges mere viden om kunsten at kunne relatere sig til både det raske menneske og sygdommen i det menneske, man elsker.

Vil gerne samarbejde med systemerne

Så længe de pårørende selv er aktive, fungerer mange som tovholdere og forbindelsesled, når det offentlige bistand er påkrævet. De ser den sindslidende til hverdag, kender den syges funktionsevne, og de ser det ofte som de første, hvis noget er ved at gå galt. Af samme grund efterlyser seniorerne en større samarbejdsvilje fra det psykiatriske system.

Det kan være en hård belastning at være seniorpårørende

De anerkender det offentlige tavshedspligt, men oplever den til tider anvendt i overdreven grad, der udmønter sig i afstandtagen til de pårørende. Selv om den syge har givet til-

ladelse, lægger de professionelle ikke altid op til gensidighed i forhold til de pårørende.

Et andet aspekt som seniorerne nævner, er behandlingssystemets holdning til de pårørende som mennesker. Det kan være en hård mental belastning at være forældre til en sindslidende. Man bliver slidt, og det ville være rart med et venligt ord, når man kommer på besøg under indlæggelser. En opsøgende holdning har ikke mindre relevans for seniorpårørende, hvis kræfter og helbred er svindende.

Om undersøgelsen

Undersøgelsen omfatter 23 pårørende til voksne børn, der lider af skizofreni.

Rapporten kan downloades gratis på www.sindspaa.dk og www.de9.dk og kan rekvireres hos SINDs Pårørenderådgivning, Skovagervej 2, 8240 Ris-skov. 60 sider. Kr. 50,00 ekskl. moms og forsendelse.

ISBN: 978-87-92176-71-4./

Marian Geller (V)

Kandidat til regionsrådet i Nordjylland og byrådet i Ålborg

I min familie har vi et motto: »læg aldrig halvgjort værk til side, fordi du helst vil gå i tide.«

Som sygeplejerske har jeg en særlig indsigt i psykiatri, og jeg har som medlem af regionsrådet arbejdet for at forbedre forholdene for sindslidende og pårørende.

Private behandlingstilbud

Jeg vil arbejde for, at pengene kommer til at følge patienten – også i psykiatrien. Så kan man selv tage stilling til, om man ønsker behandling på et offentligt eller et privat hospital.

Jeg tror på, at etablering af private behandlingstilbud i psykiatrien vil føre til, at ventelisterne nedbringes. Jeg mener, at ventelisterne er et af de største problemer for psykiatrien i dag.

Det er ikke altid afgørende, hvor "farlig" sygdommen er. Det er mere afgørende, hvad sygdommen betyder for ens liv. En skæv finger kan fx være invaliderende for en sekretær.

De private behandlingstilbud skal være godkendte, og de skal leve op til kravene i Den Danske Kvalitetsmodel. De private skal også acceptere at deltage i uddannelse af sundhedspersonalet – og de skal kunne modtage akutte patienter.

Regionerne overlever nok ikke

Det bekymrer mig, at politikere – som naturligt nok ikke har den faglige indsigt – nemt kan komme til at træffe de forkerte beslutninger.

For at det ikke skal ske, får embedsmænd, økonomer m.m. tit og ofte det sidste ord. Det er ikke altid hensigtsmæssigt. Derfor tror jeg ikke, at regionsrådene vil fortsætte. I stedet tror jeg, at der kommer professionelle bestyrelser bestående af fagfolk og lægfolk – og med Sundhedsstyrelsen og -ministeriet som øverste myndighed.

Psykiatriens tilgængelighed

En af mine mærkesager har været (og vil fortsat være), at psykiatrien skal være tilgængelig.

Jeg har kæmpet for, at den psykiatriske skadestue ikke skal være lukket (at henvendelse kræver visitation fra egen læge eller vagtlæge).

Vi ved, at tidlig behandling giver bedre patientforløb. Derfor er det afgørende vigtigt, at vi gør psykiatrien så tilgængelig som muligt.

Alvorligt syge patienter – fx selvmordstruede – skal have krav på at kunne komme i behandling inden for 48 timer.

Personalet

Det er afgørende, at vi forstærker arbejdet med at tiltrække kvalificerede medarbejdere til psykiatrien.

Jeg ser positivt på arbejdet for at etablere en uddannelse til klinisk ekspertpsygeplejerske, de nye specialistuddannelser for psykologer m.m.

Samtidig skal vi være opmærksom på, at sygeplejersker, psykologer m.m. også skal være parate til at afgive opgaver til medarbejdergrupper som fx Social- og Sundhedsassistenter.

Vi skal generelt arbejde for, at det bliver attraktivt at arbejde i psykiatrien.

Sammenhæng i behandlingen

Som kandidat til både regions- og byråd vil jeg arbejde for, at koordineringen mellem de to instansers indsats i forhold til sindslidende bliver bedre.

Vi skal bl.a. blive bedre til at sikre, at sindslidende ikke dropper ud af behandlingen, og at overgangen fra hospitals- til socialpsykiatri bliver bedre.

Vi skal sikre flere penge til de svageste.

Mennesket frem for systemet!//

NOVEMBER
X
09
Regionsråd
Byråd

Irene Hjortshøj (A)

Kandidat til byrådet i Frederikshavn

Det handler om mennesker

Samfundets velstand kan måles på vores evne til at tage hånd om de svageste.

Sådan er der et klogt menneske, der har sagt engang, og jeg er enig. Vi har i samfundet oplevet stor vækst og udvikling de senere år og har fået skabt et solidt fundament for at sikre velfærd – også i fremtiden.

Ikke uden omkostninger

Men det har ikke været uden omkostninger. De svage grupper, såsom ældre, handicappede, misbrugere, alkoholikere og sindslidende er i dag mere marginaliserede end nogensinde før. Afstanden mellem de stærke og de svage i samfundet er historisk stor.

Derfor ser jeg en kæmpe opgave med at udbrede forståelse for disse grupper, så der i samfundet kommer respekt om dem og forståelse for, at de har brug for hjælp.

Jeg har kæmpet for at forbedre vilkårene for sindslidende gennem Landsforeningen SIND

Jeg har gennem mange år arbejdet for at forbedre vilkårene for handicappede og sindslidende via frivilligt engagement i Danske Handicaporganisationer og Landsforeningen SIND, og har via det fået en stor kontaktflade med svage grupper – både børn og voksne. Det engagement vil jeg fortsætte fremover.

Derfor vil jeg arbejde politisk for:

- At der bliver fokus på svage grupper
- At alle har ret til et godt liv - også selv om man ikke "passer" ind i samfundets normer

Vi skal skabe flere varige boliger til f.eks. sindslidende - altså boliger hvor den sindslidende ikke kan smides ud fordi vedkommende ikke "opfører" sig som alle andre

Hvis jeg skal vælge en overskrift for, hvorfor jeg gerne vil vælges til den nye kommunalbestyrelse, skal det være for at sikre en kommune i trit med virkeligheden. Vi må nemlig ikke glemme, hvad det handler om – hvad formålet med det "offentlige" system er: At hjælpe borgerne!

Det betyder at vi skal sikre, at de mennesker, der har brug for hjælp og beder om den, skal tages alvorligt og lyttes til. Og at de udfordringer, vi står over for, løses med størst mulig hensyntagen og respekt for den enkelte borger og for hinanden - uanset status eller rigdom.

Stem personligt

Når du sætter dit kryds ved valget i november, er det vigtigt, at du stemmer personligt.

En stemme på mig ved kommunalvalget er derfor også en stemme på bedre vilkår til de svage i samfundet

Jeg er uddannet psykiatrisk plejer og har arbejdet med sindslidende i de sidste 20 år. Jeg arbejder i Skagen, hvor jeg støtter, vejleder og hjælper misbrugere, alkoholikere, hjemløse, sindslidende og udsatte voksne med deres praktiske og personlige problemer./

Fåresyge

Roman af Ina Merete Schmidt

Ina Merete Schmidt: Fåresyge
Hæftet, 200 sider, kr. 199.
ISBN: 978-87-020-6282-3
Gyldendal 2008

Romanen er skrevet af Ina Merete Schmidt, der har fået udgivet sin anden roman efter at have gået på forfatter-skole. Det er en velskrevet og fascinerende roman, som man fristes til at læse i et hug.

Romanen handler om et par: Miriam og Lars. Miriam er tegner på et forlag og får til opgave at tegne får til en børnebog. Lars er læge. Parret fik et barn, men barnet døde og i skuffelse over dødsfaldet sælger parret deres hus i Dragør, og Lars får arbejde som læge i Norge langt ude på landet.

Miriam går derhjemme og kommer ikke rigtig nogen vegne med tegningerne, måske fordi hun befinder sig uden for sit normale miljø. Miriam og Lars tager på en guidet vandretur på en bræ med Terje som leder. Sød musik opstår mellem Terje og Miriam og forholdet udvikler sig til et sidespring for Miriams vedkommende.

Terje ejer en sportsbutik nede i byen og bor ovenpå butikken. Miriam opsøger Terje og giver sig i lystens vold.

Hjemme i huset får Miriam og Terje besøg af Terjes forældre, hvilket er mere end Miriam kan tage. Hun flygter derfor hen til Terje og tager på fisketur med ham. Hun får taget en graviditetstest og bliver klar over, at hun er gravid.

Hun er ganske overbevist om, at Lars er far til barnet. Hun tager hjem og fortæller til Lars, at hun er gravid. Lars løber rundt om pæretæet i haven og brøler sin glæde ud i begejstring.

Lars er vred på Miriam og ved, at han har været til grin i hele byen, men bestemmer at han og Miriam skal på tur sammen til en hytte. På færgen på vej til hytten, møder de en spastiker Sverre i rullestol.

Lars tager sig af Sverre, og da Sverre øjensynligt ikke ved, hvem der skal hente ham, beslutter Lars sig for at tage Sverre med på turen til Miriams store irritation. Lars hjælper Sverre med toiletbesøg, men kommer en

gang for sent, så det ender med, at Miriam giver Sverre Lars' bedste tøj på.

På et tidspunkt kommer det for dagen, at Sverre bor på et hjem for handikappede og Lars ringer til hjemmet og lover at køre ham hjem. På vejen til handikaphjemmet kører Miriam og Lars ind i en elg, så bilen havarerer. Det lykkes imidlertid Lars og Miriam at køre Sverre tilbage til hjemmet i en lejet bil. På hjemmet går Miriam med Sverre ind på hans værelse, hvor Sverre forærer Miriam en halskæde med et hjerte af guld.

Til sidst er vi tilbage i Danmark – men det vil jeg ikke fortælle om, for der skal være lidt spænding tilbage.

Samlet set er romanen, som er spændende og godt fortalt. Det syndige i Miriams opførsel virker både tiltrækkende og frastødende, men man suges som læser ind i begivenhedernes malstrøm, og opmærksomheden holdes fangen alle 200 sider./

Jesper Sten Andersen

Mindre Pletter

Roman af Katrine Grünfeld

Katrine Grünfeld: Mindre Pletter
Hæftet, 208 sider, kr. 199.
ISBN: 978-87-020-6915-0
Gyldendal 2008

Forfatteren er født i 1968 og debuterer med bogen "mindre pletter". Bogen er på godt 200 sider og velskrevet. Bogens hovedperson hedder Mie og er 39 år. Vi får mange små indblik i hendes liv lige fra første dag Mie skal i skole indtil hun tager sit eget liv i slutningen af bogen.

Mies partner hedder Peter. Han har et ægteskab bag sig med børn. Vi får mange små historier fra Mies liv lige fra hun er på ferie på vestkysten ved Vesterhavet til en Indienstur.

Vi får historier om hendes far og mor og lillebror og historier fra teenageårene i skolen, hvor hun var den første til at få menstruation – og dermed vældig interessant.

Den voksne Mie er socialrådgiver og arbejder med flygtninge og indvandrere, hvilket giver anledning til at se den problematik fra socialrådgiverens side

Mie bliver gjort ansvarlig for en drengs død. Det bliver taget op af dagspressen og Mie bliver sendt på orlov og pludselig må hun få dagen til at hænge sammen uden arbejde og med nysgerrige blikke fra forbipasserende på gaden – en vældig svær situation for Mie.

I et andet indblik fra Mies liv får vi at vide, at hun engagerer sig i en badmintonklub, hvor hun var vældig god til at arrangere og lede klubben. Hun var i en periode formand for klubben.

Vi møder også Mies mormor, der ville have, at Mie skulle hedde Katarina: Hun ville have, at Mie skulle vide, at der står en engel ved hendes side. Hun var aldrig alene, fik hun at vide.

Hendes lillebror havde problemer med at holde på urin og afføring, hvilket førte til problemer på skolen.

Mie og Peter tog på ferie sammen til Provence. Mie kom gående forbi en klosterlignende bygning og ved aftenmåltidet fortalte tjeneren, at det var den lokale galeanstalt.

Peter så sjældent sine børn og havde ingen forståelse for, at det var op til ham at tage initiativ.

Langt henne i bogen kredser de noget omkring den kendsgerning, at Mie ingen børn har – man får den mistanke, at det er forfatteren Katrine Grünfelds problem, men det ved jeg ikke.

Bogen går videre end til Mies selvmord og fortæller Peters reaktion derpå eller hvordan Mie forestiller sig hans reaktion derpå. Vi er med til begravelsen, hvor Mies mor mistænker Peter for at være skyld i hængningen.

Midt i sine selvmordsplaner bliver Mie ringet op af sin mor, der fortæller, at hendes far var alvorligt syg, og at han var ved at dø. Det ender med, at moderen overtaler Mie til at tage ud til hospitalet, hvor faderen kommer sig og bliver udskrevet en uge efter.

Alt i alt en fin bog og jeg vil ønske Katrine Grünfeld tillykke med debuten og ønske god vind fremover./

Jesper Steen Andersen

Poesi

Eventuelle pårørende

Roman af Dorte de Neergaard

Dorte de Neergaard: Eventuelle pårørende

Hæftet, 176 sider, kr. 199.

ISBN: 978-87-020-6462-9

Gyldendal 2008

Dorte de Neergaard er cand. mag. i nordisk filologi og psykologi. Hun har skrevet flere børnebøger, men dette er hendes romandebut.

Romanen handler om en hjemmehjælper Helle, som vi følger rundt hos de mennesker, som hun skal ud til som hjemmehjælper.

Vi får en indgående beskrivelse af hjemmehjælperens dagligdag både af vask og rengøring og personlig pleje og af de lugte, der følger med opgaverne.

Vi følger indbildte samtaler med mor og datter og vi følger hende op på hjemmeplejens kontor. Det er alt sammen glimrende beskrevet vel nok bedre end nogen virkelig hjemmehjælper kunne have gjort det. Vi følger mange samtaler med de mennesker, som hun tager ud til.

Hun har en meget mærkelig hobby. Hun begraver døde fugle. Først tager hun dem hjem og fryser dem i frostboks, dernæst tager hun ud på kirkegården og begraver dem. Man fornemmer virkelig, at hun er noget mentalt afsporet – hendes mor var psykiatrisk patient.

Til sidst i bogen er vi til hendes mors begravelse. Der var kun præsten og Helle og Anna Iben, hendes datter, til stede. Det holdt hårdt for Helle at gå til den begravelse, men hun fik alligevel taget sig sammen til at gå til den./

Jesper Steen Andersen

Depression

I depressionens greb sidder jeg fast
Føler jeg er alle til last
Tror ikke jeg bliver glad igen
Tror ikke længere på lykken
Er bange for alt
Selv for skyggen
Vil gerne med veninderne shoppe lidt tøj
Men er bange for alle de mennesker og alt den støj
Alt er så usandsynligt sort
Bare jeg kunne finde lysets port
Alle siger det bliver godt igen
Måske får jeg lov at beholde min ven
Solen skinner
Alt springer ud
Jeg selv føler mig som en slatten klud
Bliver jeg nogensinde mig selv igen
Jeg må først prøve at blive min egen ven

Angst

En tåre løber ned ad min kind
Svinder og tørrer ind
Sådan føler jeg lige nu
Føler at jeg tørrer og svinder ind
Jeg har altid fået at vide tag dog ikke sådan på vej
De skulle bare vide
Det er absolut ingen leg
Suget i maven er konstant
Det er mere end sandt
Angsten æder mig op
Nu må det snart være stop
Angsten perler frem
Min røst bliver helt lam
Jeg vil føle glæde
For nu sidder jeg med lukket mæle
Jeg vil dufte roser igen
Være noget for min ven
Angsten får min puls op på 120
Jeg har det fint siger jeg og må lyve
Hvorfor er angst et tabu
Jeg gør oprør
Det gør jeg sgu

Sorg

(et lille digt om min mor)
jeg har en mor
hun er syg
jeg kan ikke gøre noget
selvom jeg ønsker det
blir hun aldrig rask...
men hun er stadig min mor
så jeg elsker hende....

da jeg var mindre
græd jeg tit
inden jeg gik i seng.
har mistet troen
på at hun kommer ud..

lægerne gør intet
fylder hende med medicin
som ikke hjælper
gør noget
dumme læger..

hun er der aldrig for mig
hun har været indlagt siden nytår
og skal være det i 6 måneder mere
hele tiden
jeg elsker min mor
mere end alt andet
savner hende hver dag
mor..

To digte af Jeanie Dørge & et af hendes 13-årige søn

SINDs kreds- og lokalformænd

Bornholm

Bente Falk-Hansen
Neksøvej 1
3720 Aakirkeby
56 97 43 88
falk-hansen@live.dk

Fyn

Karen Thomsen
Blichersvej 110
5230 Odense M
24 44 78 63
karen.v.thomsen@gmail.com

Aalborg

Jens Ibsen
Lille Borgergade 21, 4.tv.
9400 Nørresundby
23 27 00 34
jens.ib@stofanet.dk

Køge Bugt

Niels Clausen
Vasebækvej 30 B
4600 Køge
22 14 50 38
nielsclausen@mail.dk

Fredericia

Lis Bjelbo
Oksevænget 10
7000 Fredericia
75 92 64 09
bjelbo@mail.dk

Frederiksberg

Jesper Steen Andersen
Duevej 107
2000 Frederiksberg
25 15 88 62
sindfrederiksberg@dbmail.com

Hovedstadens Omegn

Kirsten Elise Hove
Skovbrynet 7
2880 Bagsværd
23 26 03 10
kehove@gmail.com

Frederikshavn

Rita Paaske Christesen
Teglgårdsvej 22, 1.th.
9900 Frederikshavn
98 42 79 85
ritapaaske@webspeed.dk

Roskilde

Leni Grundtvig Nielsen
Gyvelvej 10 B, 2.tv.
4000 Roskilde
46 36 76 51
lenigrund@webspeed.dk

Kolding

Bodil Kristensen
Knud Hansens Vej 3, 1.tv.
6000 Kolding
75 53 59 78

Frederiksborg

Hanne Molander
Åtoften 134
2990 Nivå
49 14 70 79
hannemolander@tele2adsl.dk

Ballerup-egnen

Aase Aaholm Jepsen
Baltorpvej 88, 2.tv.
2750 Ballerup
44 97 45 23

Hjørring

Erik Christoffersen
Tinpottegyde 4
9800 Hjørring
98 98 62 42/29 26 20 53
erikchristof@has.dk

Storstrøm

Mogens Nielsen
Olufsvvej 7
4700 Næstved
55 44 42 40
bimoni@mail.dk

Vestsjælland

Ingelise Svendsen
Bregnebjergvej 1
4500 Nykøbing Sj.
59 91 28 05
is42@os.dk

Frederikssund-Egedal

Peter Schjerlund
Færgeparken 6, 2.-4
3600 Frederikssund
60 22 67 37
pschjerlund@hotmail.com

Gladsaxe

Hanne Colding
Haremosen 6
2880 Bagsværd
44 44 00 14
colding@dadlnet.dk

Mariagerfjord

Karen Brøndum Nielsen
Tyttebrævej 9
9560 Hadsund
98 57 34 07
lbn@fiskars.dk

Næstved

Jørgen Risager
Chr. Winthers Vej 8
4700 Næstved
55 72 89 18
risrasch@stofanet.dk

Ringsted-Sorø

Kristian Sørensen
Sct. Hansgade 20, 2.tv.
4100 Ringsted
20 95 45 89
krisen@privat.dk

Gribskov

Inger Hansen
Rosenvang 15
3250 Gilleleje
48 30 04 89
inger.hansen@youmail.dk

Lyngby-Taarbæk

Jytte Christiansen
Bøgeparken 166
2800 Lyngby
45 88 00 98/23 70 45 83
jyttechr@privat.dk

Mors

Jens Toft
Hesselbjergvej 35
7900 Nykøbing M
97 75 19 59
jenslarsen@toft.mail.dk

Sønderjylland

Christine Nielsen
Hedebyvej 26
6330 Padborg
74 67 35 54
sind@bbsyd.dk

Viborg

Birgitte Larsen
Druevej 38
7800 Skive
3511 32 84
fjendbo.admin@gmail.com

Halsnæs

Kim Kjelgaard
Gasværksvej 45
3390 Hundested
40 23 10 69
km.kjelgaard@gmail.com

Rødovre

Kirsten Falster
Medelbyvej 7 E, 1.
2610 Rødovre
36 41 49 04
kirsten.falster@mail.dk

Thy

Ib Hansen
Kastet 6, st.
7700 Thisted
21 45 19 56
ibshamrock@hansen.mail.dk

Aabenraa

Else Bruun-Petersen
Farverhus 65
6200 Åbenrå
74 62 64 84
siki@get2net.dk

Skive

Inger Marie Nedergaard
Viborgvej 338
7840 Højslev
97 53 52 26
im.k@mail.dk

Helsingør

Anne-Lise Bernitt
Rosenstandsvej 7
3000 Helsingør
49 21 88 22

Vestegnen

Jørgen Christoffersen
Horsbred 187
2625 Vallensbæk
43 64 52 95
uni-crystals@mail.dk

Ribe

Joan Sallberg
Jernbanegade 44
6700 Esbjerg
75 12 25 10
sallberg@esenet.dk

Sønderjylland Nord

Hedvig Carøe Andersen
Tårnvej 9
6520 Toftlund
74 83 25 75
bent@tneb.dk

Århus

Kim Rattenborg
Skejby Vænge 153
8200 Århus N
86 10 91 16
sindaarhus@os.dk

Hillerød-Allerød

Hans Jultved
Søndre Jernbanevej 16B, 5.tv.
3400 Hillerød
24 41 23 06
huset@sind.dk

København

Ellinor Palm Pedersen
Linnésgade 6, 2.tv.
1361 København K
33 13 02 39
palm@tele2adsl.dk

Ringkøbing

Mirza Kristensen
Neesvej 57, Nees
7570 Vemb
75 47 17 43
mirza-nk@mail.dk

Tønder

Anne E. Hvidberg Jørgensen
Leosalle 70
6270 Tønder
74 72 08 26
annehvidberg@mail.dk

Randers

Trine Juel
Kærgade 211
8940 Randers SV
86 40 54 89
trine.juel@elromail.dk

Rudersdal

Lotte Trabjerg
Enrumvej 45
2950 Vedbæk
45 89 38 12
lotte.trabjerg@mail.dk

Nordjylland

Jens Ibsen
Lille Borgergade 21, 4.tv.
9400 Nørresundby
23 27 00 34
jens.ib@stofanet.dk

Roskilde

Arne Ramskov Hansen
Spurvevej 7
4000 Roskilde
46 36 23 72
arneramskov@webspeed.dk

Vejle

Ib Scheiding
Løget Høj 6 A, st. -04
7100 Vejle
58 37 01 37
schibber@aab-net.dk

Silkeborg

Susan Steen
Funder Bygade 4 E, st.
8600 Silkeborg
86 81 04 34
susansteen@mail.dk

SINDs udvalg

Politisk udvalg

Fmd. Finn Graa Jakobsen
20 44 50 16
graa.jakobsen@mail.dk

Kursus og aktivitetsudvalg

Fmd: Leni Grundtvig Nielsen
46 36 76 51
lenigrund@webspeed.dk

PR-udvalg

Fmd: Knud Kristensen
86 17 63 98
kk@sind.dk

SIND-Informatører

Fmd. Rita Paaske Christesen
98 42 79 85
ritapaaske@webspeed.dk

Brugerudvalg

Fmd. Allan Claumarch
28 14 38 48
aclaumarch@c.dk

Pårørendeudvalg

Fmd. Knud Kristensen
86 17 63 98
kk@sind.dk

Organisationsudvalg

Fmd. Ingelise Svendsen
59 91 28 05
is42@os.dk

SINDs rådgivninger

Pårørenderådgivning Århus

Administration

Skovagervej 2, indgang 65
8240 Riskov
Tlf. kontor: 77 89 32 77
paa@sind.dk
www.sindpaa.dk

Åben rådgivning

Skovagervej 2, indgang 65, 8240 Riskov
mandag- torsdag 13-17, fredag 12-14
1. mandag i hver md. 13 - 20

Juridisk rådgivning

Skovagervej 2, indgang 65, 8240 Riskov
1. mandag i hver md. 15 - 20

Åben gruppe

Nørre Allé 31, 8000 Århus C
onsdage i lige uge 19-21

Telefonrådgivning

86 12 48 22
mandag-torsdag 11-17, fredag 11-14,
tillige mandag 18-20

Telefonrådgivning Odense

Alle dage undtagen lørdag 18 - 22
66 12 39 90

Psykologisk rådgivning København

Sinds Psykologiske Rådgivning og
Pårørendegrupper
Slotsgade2, 2sal
2200 København N

Åben rådgivning: tirsdag og torsdag
kl. 17.00 - 19.00
35 36 09 04

Benzo rådgivning

Information og rådgivning om afhængighed
af sove-nervemedicin. www.benzo.dk
man - tors 18 - 20 ons 9 - 11
70 26 25 10

Åben anonym rådgivning Hillerød

Personlig eller telefonisk henvendelse
SIND-huset, Milnersvej 13 B, 3400 Hillerød
Tirsdage 16-18
Torsdage 14-16
telefonsvarer udenfor åbningstiderne
Tlf.: 48 26 78 88 eller mobil 40 30 65 53

Psykologisk rådgivning

Frederiksberg

Onsdag 17 - 18
35 34 00 80

Psykologisk rådgivning
Hjørring lokalforening
Gratis psykologisk rådgivning
Østergade 9, Hjørring
Hver torsdag 16 - 18
tlf: 23 83 11 84

Rådgivning Roskilde

For brugere og pårørende
46 75 59 21
46 36 23 72

Rådgivning i Gladsaxe

Bestil tid 44 98 09 89 torsdag 17 - 18

Randers

Pårørenderådgivning den sidste mandag
i hver måned fra kl. 18.00-20.00
(dog undt. juli og december måned)
på adressen:
Sundhedscentret (den gl. arbejdsformidling)
Vestervold 4, 8900 Randers

Silkeborg

Pårørenderådgivning sidste onsdag
i hver måned 16-20
(dog undtagen juli og december måned)
Adresse:
Mødestedet Hostrupgade 14,
8600 Silkeborg

SIND-nettets koordinatører

AALBORG

Kirsten Midtgaard
50 50 45 09
km@sind.dk

FREDERIKSHAVN

Jette Christensen
98 42 88 36
cjattedk@hotmail.com

ODENSE

Birthe Hviid & Rhonda Ras-
mussen
66 19 03 26
bhv@odense.dk

RØDOVRE

Kirsten Falster
36 41 49 04
kirsten.falster@mail.dk

SVENDBORG

Birthe Juel
26 90 80 91
birthejuel@hotmail.com

ALBERTSLUND-BALLERUP

Christel Lous
20 47 97 26
C.lous@get2net.dk

NORDFYN

Louise Poulsen
27 33 11 94
jlp@morudnet.dk

SKANDERBORG-SILKEBORG

Anni S. Graaberg
26 17 66 74
anni-sg@get2net.dk

ÅRHUS

Gitte Troelsen
21 73 04 73
gitte.troelsen@gmail.com

Støt Landsforeningen SIND

SIND har brug for din støtte. Uden den kan vi ikke hjælpe dig eller andre.

Mere end 50 % af danskerne er – direkte eller indirekte – berørt af psykisk sygdom. Desværre får langt fra alle den hjælp og støtte som de har brug for – og krav på.

SIND arbejder på at forbedre forholdene for psykisk syge, pårørende og de professionelle i psykiatrien.

Uden penge og frivillige går det ikke. VI har brug for din hjælp, så vi kan fortsætte med at hjælpe.

Du kan **hjælpe os** på flere måder:

- Ved at melde din ind i SIND og betale det årlige kontingent
- Ved at indbetale et gavebeløb til SIND og/eller betænke SIND i dit testamente
- Ved at abonnere på SIND-bladet
- Ved at melde dig som frivillig

Økonomisk støtte

Det økonomiske fundament for SIND er kontingenter fra medlemmerne, tips- og lottomidler, puljemidler, arv, gaver og sponsorater.

Kontingenterne tæller dobbelt. Dels udgør de en væsentlig del af indtæg-

terne, dels er de med til at sikre, at vi får endnu flere penge i tilskud fra tips- og lottomidlerne.

Benyt girokonto nr. 540-3944 eller netbank 9541-5403944 til indbetaling af gaver eller kontingent.

Frivillig indsats – meld dig ind

Krumtappen i SINDs arbejde er vores mange hundrede frivillige.

Der er mange muligheder for at fungere som frivillig i SIND. I landsforeningen, kreds- og lokalforeningerne er det valgte frivillige tillidsfolk, der varetager arbejdet i bestyrelser, arbejdsgrupper, udvalg med mere. Mange af disse frivillige deltager også i det politiske arbejde i offentlige råd og nævn. SIND deltager aktivt i Danske Handicaporganisationer – DHs – arbejde.

Det er også vores frivillige, der – under professionel vejledning – står for arbejdet i vores rådgivninger, SIND-nettet, bisidderfunktionerne og i vores net af foredragsholdere – SIND-informatørerne.

Frivillige tilbydes oplæring og løbende støtte.

Fradrag for bidrag til SIND

Gaver er afgiftsfri for SIND, da vi er godkendt i henhold til ligningslovens § 8 a. En godkendelse fra SKAT kræver bl.a., at antallet af gavegivere overstiger 100 i gennemsnit pr. år over en 3-årig periode, og gaven skal mindst udgøre 50 kr. pr. giver.

Vælger du at give en eller flere pengegaver til Landsforeningen SIND i løbet af et kalenderår, kan du trække beløbet fra i skat.

De første 500 kr. kan ikke trækkes fra; men overstiger de samlede pengegaver til foreningen 500 kr., kan du i 2009 fratække op til 14.500 kr. Ægtefæller kan hver især fratække det nævnte beløb.

Støt Landsforeningen SIND på konto 9541 540 39 44 eller via hjemmesiden.

Vil du støtte Landsforeningen SIND de næste 10 år?

Det kan du gøre ved at oprette et gavebrev til fordel for foreningen. Ifølge Ligningslovens § 12 får du fuld fradrag på selvangivelsen. Gavebrevet er en 10-årig aftale, der betyder, at

du hvert år indbetaler et fast beløb til foreningen.

Beløbet fastsætter du selv.

Indberetning af gavebeløb til SKAT

Fra år 2008 er det pålagt foreninger at indberette gavebeløb til SKAT. Beløbet vil stå på selvangivelsen under "Ligningsmæssige fradrag – Gaver til foreninger m.v." Foreningen skal kun indberette gavebeløb, som udgør 500 kr. eller derover. Landsforeningen SIND anmoder derfor gavegivere oplyse navn, adresse og cpr. nr.

Hvis gavegiver ikke ønsker, at vi skal indberette til SKAT, kan gavegiveren inden kalenderårets udgang pålægge foreningen ikke at indberette. Det betyder i så fald, at gavegiver ikke kan opnå fradrag for de ydede gavebeløb.

Hvis du påtænker at give os et gavebeløb, eller eventuelt betænke SIND i dit testamente, så kontakt sekretariatet for yderligere informationer. Se også www.sind.dk/

Horsens

Dialogmøder med start i slutningen af august

Borgermødet "At være pårørende" den 24. februar med SIND-ambassadør Poul Nyrup Rasmussen bliver nu fulgt op af dialogmøder med start i august 2009.

Har du interesse i at deltage i dialogmøderne, bedes du henvende dig til SINDs Pårørenderådgivning paa3@sind.dk eller 86 12 48 22. Herefter vil du blive kontaktet af en af initiativtagerne.

Dialogmøderne er både for brugere og pårørende, som udenfor deres familiesammenhænge er sammen med henblik på at lære af hinanden og få nogle redskaber til at tackle bruger- og eller pårørendesituationer.

Dialogmøderne vil finde sted to gange om måneden af ca. to timers varighed med en professionel gruppeleder og et par frivillige pårørende.

Indholdet planlægges sammen med dialoggruppen.

Med erfaring fra tilsvarende møder i Odder kunne temaer fx være "Forståelse for psykiske sygdomme", "Om at være to turde være åben", "Tabu og fordomme", "Angstens mange facetter", "Møde ed politikere" eller "Møde med psykiatrien."

Alle møder er gratis og man kan deltage anonymt./

Hjørring

Foredragsaften om Benzodiazepiner

Hjørring Lokalforening inviterer til en foredragsaften den 9. juni 2009, kl. 19:00 i Forsamlingsbygningen, Østergade 9, Hjørring.

Tema

Afhængighed af Sove- og nervemedicin (Benzodiazepiner)

Foredragsholder

Kirsten Midtgaard, leder af Benzoråd-givningen

Benzodiazepiner er stærkt vanedannende medicin mod søvnløshed og angst, som kun bør bruges med stor omtanke i meget begrænsede perioder.

Om bivirkninger ved langtidsbrug af benzodiazepiner, kan man generelt sige, at de kan have negativ påvirkning af hukommelse, indlæringsprocesser, koncentrationsevne – lige som de kan fremkalde angst og panikangst.

Der vil efterfølgende være mulighed for debat.

Alle er velkomne./

Frederiksberg

EDB-undervisning hos SIND-Frederiksberg

Tirsdag og torsdag 08:30-14:00. Start den 1. september 2009 og afslutning i maj 2010.

Emner (for begyndere og øvede):

- Tekstbehandling øvede/fortsætter
- Brug af e-mail
- Vedhæftning til e-mail (tekst, billeder/musik m.m.)
- Brug af og kendskab til Internettet
- Søgning på Internettet
- Hotmail
- Billedbehandling/redigering af billeder
- Videoredigering (evt. videooptagelse)
- Misikredigering (evt. nodeskrivning)
- Der kan også undervises efter individuelle ønsker

Henvendelse til SIND 35 34 00 80, sindfrederiksberg@dbmail.dk, formand, Jesper Steen Andersen 25 15 88 62 eller Willy Hundborg 36 30 31 07./

Rebild

Lokalforeningen nedlagt

Rebild Lokalforening er nedlagt på grund af mangel på bestyrelsesmedlemmer.

Henvendelse fremover kan ske til kredsformand Jens Ibsen 98 17 36 96 /23 27 00 34/jens.ib@stofanet.dk – eller til SINDs sekretariat i Vanløse.

Med venlig hilsen

Hanne Kristensen

Sekretær i Rebild Lokalforening./

Ungt Sind

Åbent hus den 6. juni 14:00-18:00

Ungt Sind og Sinds Hjerte inviterer til det andet fælles Åbent Hus arrangement, lørdag den 6. juni 2009.

Vi inviterer brugere, pårørende, venner og alle andre interesserede på en hyggelig dag med en lækker bid mad og drikke.

Kom ind og vær med!//

SIND lokalnyt

Brug bladet

Send SIND-bladet oplysninger om lokale aktiviteter og arrangementer, som I gerne vil have omtalt i bladet.

Bemærk venligst, at bladet har en lang produktionstid.

Der er deadline den 2. i måneden før bladet udkommer. Bladet udkommer den 1. i månederne februar, april, juni, august, oktober og december./

Skizofreni

Udarbejdet af Kent Eldov

Denne pjeces henviser sig fortrinsvis til mennesker, som har fået stillet diagnosen skizofreni. Derudover håber forfatteren, at også pårørende (herunder venner og kelleger) kan få lidt mere indsigt i sygdommen, for der er stadig mange misforståelser og fordomme omkring skizofreni og psykiske lidelser i det hele taget.

Pjecen beskriver symptomer, medicin og behandlingstilbud. Der er også afsnit om misbrug og et afsnit med gode råd til personer, der er ramt af skizofreni.

Skizofreni er en hjernesygdom, som i vekslende grad rammer tænkningen, følelseslivet, sans- og bevægeapparatet, humør, initiativ og interesse for omverdenen. /

PJECER

Børn af psykisk syge forældre

Information til pårørende

Om sindslidelser og psykiatri

Skizofreni

Samvær med mennesker med psykoseproblemer

Værd at vide om depression

Medicinafhængighed - information og rådgivning om sove- og nervemedicin

FOLDERE

Hvervefoldere

Lokalfoldere

BØGER

"Fra en anden Planet". Høst & søn 2004.

"Skøre Sjæle". De pårørende fortæller.

kr. 60

ANDET

Plakat, blå med livets træ

Roll-up stander

kr. 1.529,50

1 sæt plakater, 3 med forskellig tekst og 1 uden tekst

Pins

kr. 7 pr. stk.

Badges, hvid med rødt logo

kr. 10 pr. stk.

Poloshirt, SIND-blå m. rødt logo (Str. M - XXL)

kr. 65 pr. stk.¹⁾

Poloshirt, SIND-blå m. rødt logo (Str. XXXL - XXXXXL)

kr. 75 pr. stk.¹⁾

Lighter, elektronisk, opfyldelig.

Kr. 8 pr. stk.

Hvid m. rødt logo og webadr.

Rygpose, sort m. rødt logo

kr. 20

Mulepose, mørkeblå m. rødt broderi og lomme

Kr. 40

Kuglepen, hvid med rødt logo og webadr.

Materialet er gratis, såfremt der ikke er angivet en pris. Materialet bestilles på sekretariatet tlf. 35 24 07 50 eller pr. mail landsforeningen@sind.dk

¹⁾ Kreds- og lokalforeninger kan rekvirere poloshirts til udvalgt. Trøjerne betales efterhånden som de sælges.

Ungt Sind

Af Majken Fønne og Lena Mammen, medarbejdere i Ungt Sind

Ungt Sind er en klub for unge mellem 15-35 år, der står (eller har stået) overfor psykiske problemer af forskellig karakter. Klubben har åbent hver lørdag, og er placeret centralt i København i Sinds Hjertes lokaler i Stormgade.

Døren går hyppigt op og i. De store sofaer bliver hurtigt fyldt og tømt igen, når nogen går og andre kommer til i løbet af lørdagen. Diskussion og snak opstår spontant og ledsages af latter og forskellige stilarter af musik, der løbende supplerer samtalerne. I takt med, at kortspil og terninger gløder, ebber eftermiddagens sol langsomt ud og afløses af en liflig duft af aftensmad. Vi samles rundt om bordene. Ofte er det ved aftenstide at vi er flest, for maden er hjemmelavet og billig, og selskabet er godt.

Et dynamisk sted

Først og fremmest er Ungt Sind et dynamisk sted at være, hvor unge mennesker med meget forskellige baggrunde kan udveksle erfaringer og ideer, og mødes på tværs af uddannelse, kultur, religion og politisk orientering og danne nære venskaber og relationer

Alle der kommer ind af døren er med til at påvirke stedet og de aktiviteter der finder sted gennem deres deltagelse og engagement. Alle bidrager med noget i kraft af deres tilstedeværelse. Det er nemlig udelukkende igennem hver enkelt persons deltagelse, at Ungt Sind har sin eksistensberettigelse.

Vi der arbejder for projektet Ungt Sind, lægger vægt på, at de unge der kommer her, får mulighed for at opleve den kultur og det liv, der omgiver os. Vi forsøger i fællesskab at planlægge næste lørdags event fra gang til gang. Derudover er der ikke noget specifikt aktivitetsprogram eller noget krav om en særlig dagsorden i Ungt Sind. For os er det særligt vigtigt, at der er plads til at gøre lørdagen til vores egen. At vi kan tilpasse vores tid sammen efter dagens naturlige flow og deltagernes humør og behov er essentielt. De unge skal selv bestemme, og vi medarbejdere forsøger, for så vidt det er muligt, at hjælpe til med at realisere de planer de enkelte har lyst til at føre ud i livet.

Ungt Sind ændrer hele tiden karakter og dynamik. Nogle unge kommer hver lørdag. Andre i perioder, og sideløbende kommer der hele tiden nye til, mens andre måske forsvinder igen for en stund. Vores døre er altid åbne og ingen er forpligtiget til at møde op på særlige tidspunkter, eller giver personlige oplysninger om sig selv, sin historie eller sygdom. Det vigtigste er, at klubben fungerer som et socialt frirum, hvor der er plads til alle, og hvor der ikke nødvendigvis er fokus på sygdom.

Der er ikke noget kriterium for hvordan man skal være eller se ud. Der er ikke nogen forventninger til hvor meget man skal snakke eller i hvilken grad - og på hvilken måde man skal deltage. Er det svært at finde modet, er man velkommen til at tage én, man er tæt på, med sig de første par gange. Det er der mange, der benytter sig af.

I Ungt Sind styrker vi fællesskabet og hyggen. Vi går ofte på udstillinger eller i biografen, ser film i vores hjemmebiograf, holder temaaften om musik, ser sjove youtube klip med vores projektor, eller andre kreativiteter og foredrag. Forårets komme er blevet fejret med udflugter på græsset under solen i Københavns smukke parker. Indimellem alt dette, krydrer vi lørdagene og åbningstiderne med en fest.

Det meste af tiden går dog med bare at være sammen, diskutere livets store og små spørgsmål, grine, snakke, synge, sove, spille spil, være på det gratis Internet, drikke kaffe og spise hjemmebagte boller.

Vi medarbejdere ønsker, at Ungt Sind skal være et absolut socialt frirum, hvor det er muligt for unge, der kæmper med psykiske problemer, at mødes uforpligtende med andre unge, der står - eller har oplevet at stå - i en lignende situation.

Vi tror på, at de, der kommer i klubben, får noget værdifuldt ud af mødet med andre på samme alder, i samme situation. Vi håber nemlig på, at de venskaber, der opstår og de relationer, der knyttes mellem de mennesker, der deltager i Ungt Sind, kan være en væsentlig støtte til at overkomme svære situationer.

Vi arbejder seriøst på, at de der kommer i klubben kan mærke, at de ikke står alene med deres problemer, men at der derimod er mange, der går rundt og har det ligesom dem./

Erstatning for bivirkninger

Ingen mulighed for at søge erstatning ved psykiske bivirkninger

Den 14. april 2009 viste DR Kontakt en udsendelse, der omhandlede bivirkninger ved brug af Sifrol, som gives til patienter med Parkinsons sygdom.

Den bivirkning, som mellem 6 og 8 % af alle patienter, der får Sifrol, udvikler, er ludomani. Der er altså tale om en psykisk bivirkning. En bivirkning, der af læger er anerkendt og velkendt som en bivirkning ved indtagelse af Sifrol.

Urimelig forskelsbehandling

Selv om der er tale om en velkendt bivirkning, er det ikke muligt at søge om erstatning, som det er tilfældet ved somatiske (fysiske) bivirkninger.

SIND finder, at det vil være naturligt, at der kan ydes erstatning for skader forårsaget af lægeordineret medicin - uanset om skader eller

bivirkninger er af fysisk eller psykisk art. Der burde absolut ingen forskel være i mulighederne for at søge erstatning.

Den 23. marts 2009 lancerede Danske Regioner og Forebyggelses- og Sundhedsminister Jakob Axel Nielsen et udspil. Et bud på "En psykiatri i verdensklasse". I udspillet indledning nævnes, at psykiatrien skal side-stilles med somatikken, hvorfor der tilføres 1,5 - 2 mia. kr. til den danske psykiatri over de næste 4 år.

I den forbindelse vil det være oplagt at gøre op med denne forskelsbehandling, og vi har derfor rettet henvendelse til Sundheds- og Forebyggelsesminister Jakob Axel Nielsen herom.

Folketingets Sundhedsudvalg har bedt ministeren for sundhed og forebyggelse om at kommentere SINDs henvendelse.

Følg sagen nærmere på Folketingets hjemmeside www.ft.dk/

Velgørende telefonsnak

Nu kan du støtte Landsforeningen SIND mens du taler i telefon med vennerne - helt uden at det koster dig en krone

Nu kan du også støtte SIND mens du taler i telefon med vennerne - helt uden at det koster dig en krone.

Velgørenhedsportalen www.EnGodSag.dk har i en årrække haft et samarbejde med CBB, hvor CBBs brugere har fået tilbuddet om at støtte Landsforeningen SIND helt gratis.

Siden begyndelsen af samarbejdet, har de tilmeldte CBB-brugere doneret 6 % af deres mobilsnak til [EnGodSag.dk](http://www.EnGodSag.dk) på CBBs regning.

EnGodSag.dk

Handler du på nettet via www.EngodSag.dk, støtter du valgørende foreninger - uden at det koster dig penge.

[EnGodSag.dk](http://www.EnGodSag.dk) støtter en lang række valgørende foreninger - herunder Landsforeningen SIND.

Køber man i de e-butikker, der er tilknyttet [EnGodSag.dk](http://www.EnGodSag.dk), støtter man de valgørende foreninger, der støttes af [EnGodSag.dk](http://www.EnGodSag.dk). Foreningerne - herunder SIND - deler støtten ligeligt.

Tilmelder man sig som AidMaker, går hele ens støtte til den forening, som man selv har valgt - fx SIND.

Som forbruger handler man på helt almindelige vilkår, og man støtter en valgørende forening - uden at man behøver at foretage sig yderligere.

Hvis man allerede er kunde hos CBB, så kan man på deres hjemmeside vælge at støtte valgørenhed./

Psykisk syg og nyvalgt kredsformand

Af Jesper Steen Andersen

Generalforsamlingen i Sind-kredsen er årets højdepunkt. Her aflægger formanden for Frederiksberg årets beretning og der vælges ny bestyrelse. Det var Ivar Goldman, der aflagde beretning, men Ivar ønskede ikke, da han havde rundet de 80 år, at fortsætte som formand men ønskede at fortsætte som menigt bestyrelsesmedlem.

På det efterfølgende bestyrelsesmøde blev jeg valgt som formand uden modkandidat. Det er både en stor opmuntring og udfordring at blive valgt som formand. Spørgsmålet melder sig, om det bliver for stor en mundfuld for mig at blive valgt som formand? Jeg er glad for, at vi har to tidligere formænd, Erik Paaske og Ivar Goldman med i bestyrelsen, og jeg er ligeledes glad for, at Inger Riis Laursen blev valgt til bestyrelsen og Camilla Gammelgaard som suppleant, så der kommer noget fornyelse ind i bestyrelsesarbejdet.

Willy Hundborg blev valgt som næstformand. Willy står for fredagsåbent og søndagsåbent og for ekskursionerne to gange om året, så Willy er en ildsjæl i kredsens daglige arbejde. Willy blev tilmed valgt som kasserer, selv om Birgit Strøbech på landskon-

toret er vores egentlige kasserer, men hun har brug for en i bestyrelsen til at påtage bilag.

SINDs omdømme

Da jeg gik på recoverykursus i LAP's lokaler i København, fik jeg at vide, at SIND er en pårørendeforening og at de psykisk syge ingen vegne kommer i foreningen. Jeg synes det er utroligt vigtigt for SIND at slippe af med det omdømme. Kim Rattenborg er formand i Århus og Jens Ibsen i Ålborg, så der er to modbeviser imod påstanden og nu er jeg nyvalgt på Frederiksberg.

SIND er en organisation for brugere, pårørende og andre

Jeg håber virkelig på bestyrelsens støtte og medlemmernes opbakning, så jeg kan komme til at gøre gavn som formand. Da jeg er uden for erhverv,

har jeg tid til at gøre en indsats for SIND, hvilket jeg også gør som næstformand i brugerudvalget og medlem af SIND-bladets redaktion, hvor jeg skriver boganmeldelser og klummer. Det har måske ikke direkte noget med kredsarbejdet at gøre, men svinger dog på en eller anden måde med, når regnestykket skal gøres op.

Fredagsåbent

Jeg lægger vægt på at være med til fredagsåbent fra 14-17 dog ikke hele tidsrummet for at møde de mennesker, som dukker op til en uformel samtale mand og mand imellem. Det er vigtigt med den slags små oaser i storbyen, hvor man bare kan droppe ind og få en kop te eller kaffe og få en bid brød til og være sammen med ligesindede. Her står Mie for at lave te og kaffe og købe brød ind til kaffen. Mie deltager også livligt i diskussionerne. Under disse tvangsfrie forhold kan vi lære hinanden godt at kende, og jeg tror virkelig, at fredagsåbent har en vigtig social funktion for dem, der kommer forbi. Nogle vil måske men, at det er lidt mærkeligt at sidde indendørs i sommer månederne; dertil

vil jeg sige, at vi værdsætter hver og en, der kigger indenfor.

Psykologrådgivning

Som nyvalgt formand har jeg allerede haft et kort møde med vores psykologer, der står for psykologrådgivningen. Jeg har inviteret Pablo Menendes, Dorte Rosager Polusen og Silje Westerheim til næste bestyrelsesmøde, så bestyrelsen kan lære psykologerne at kende. Jeg håber virkelig, at vores psykologrådgivning vil blive kendt i byen og blive flittigt benyttet, for jeg er ikke i tvivl om, at der er behov for en sådan rådgivning./

Ændringer vedrørende abonnement: Ring venligst til Landsforeningen SINDs sekretariat på telefon 35 24 07 50

Post Danmark

PP

Magasinpost UMM
ID-nr. 42545

Humørstriben

Af Benny Karlin

